

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

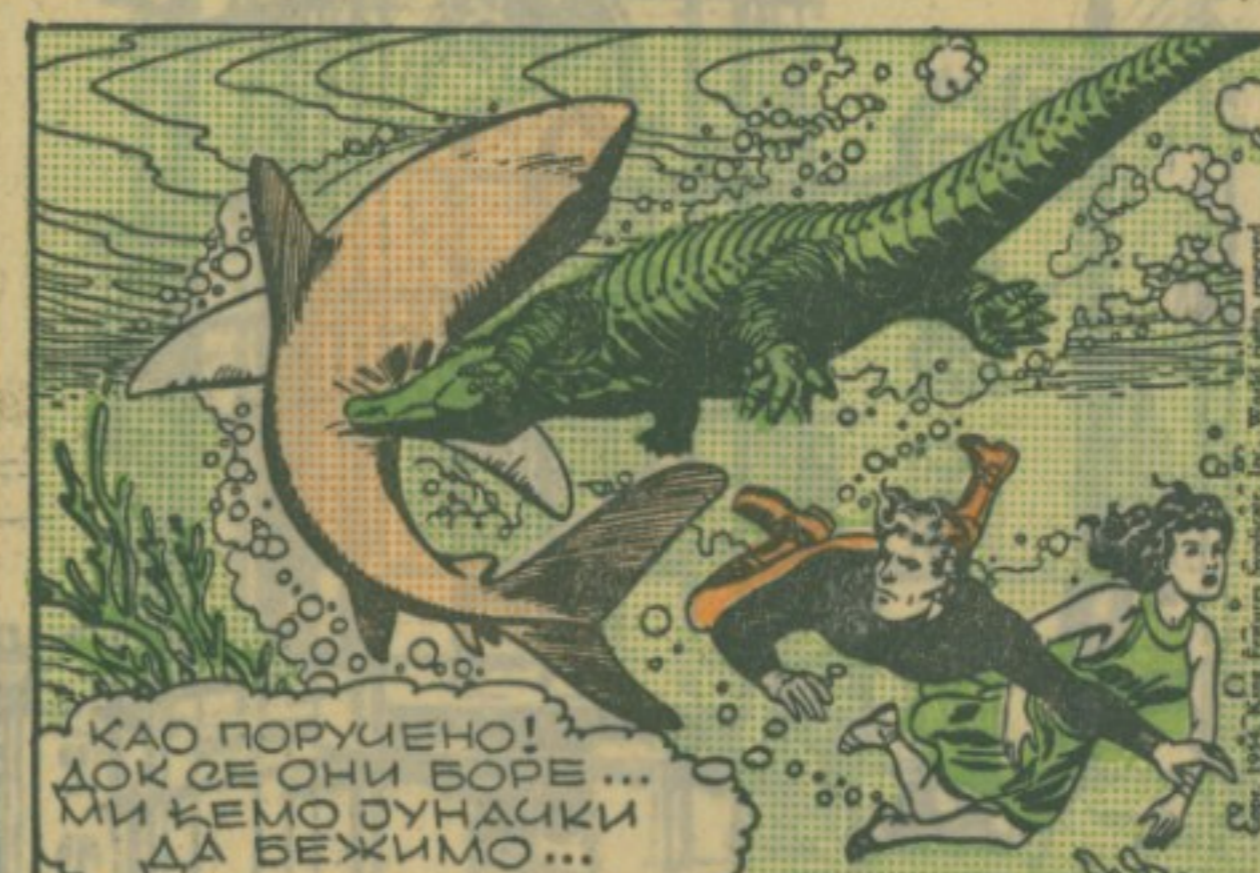
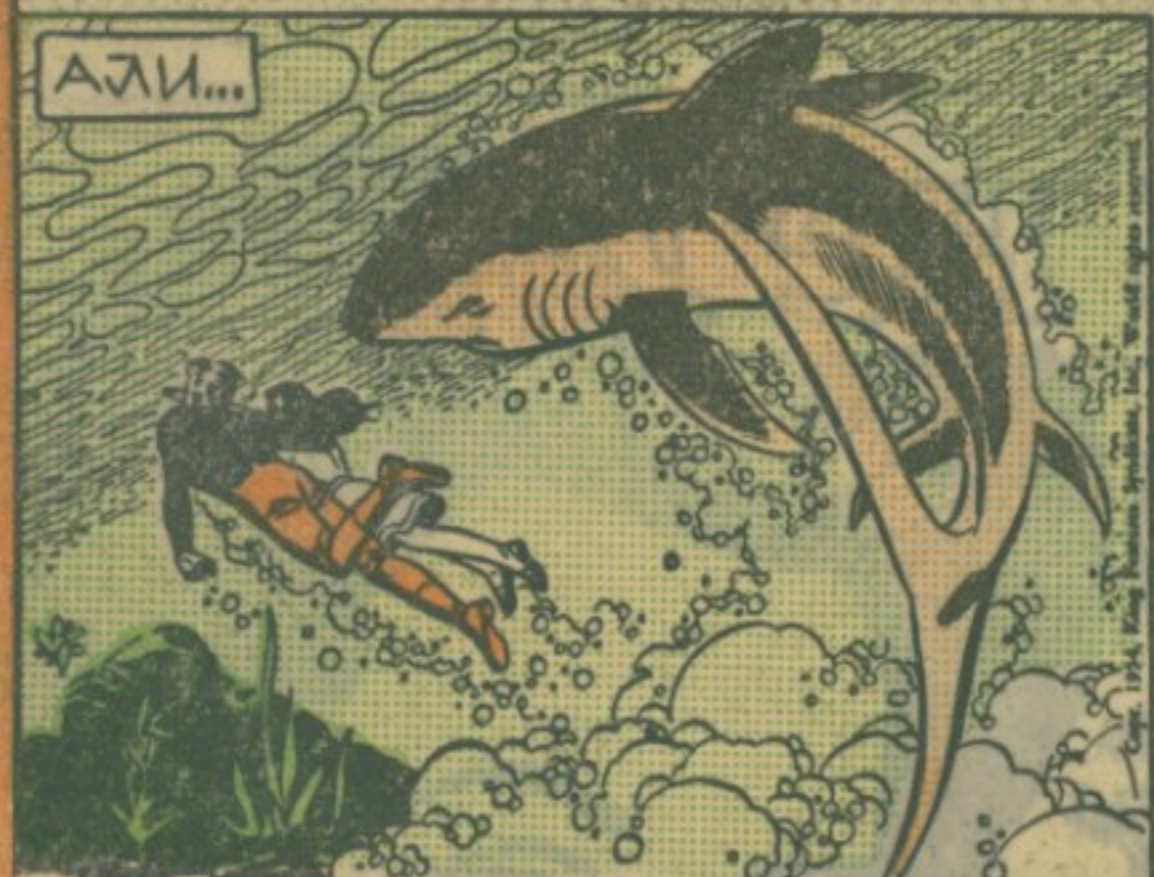
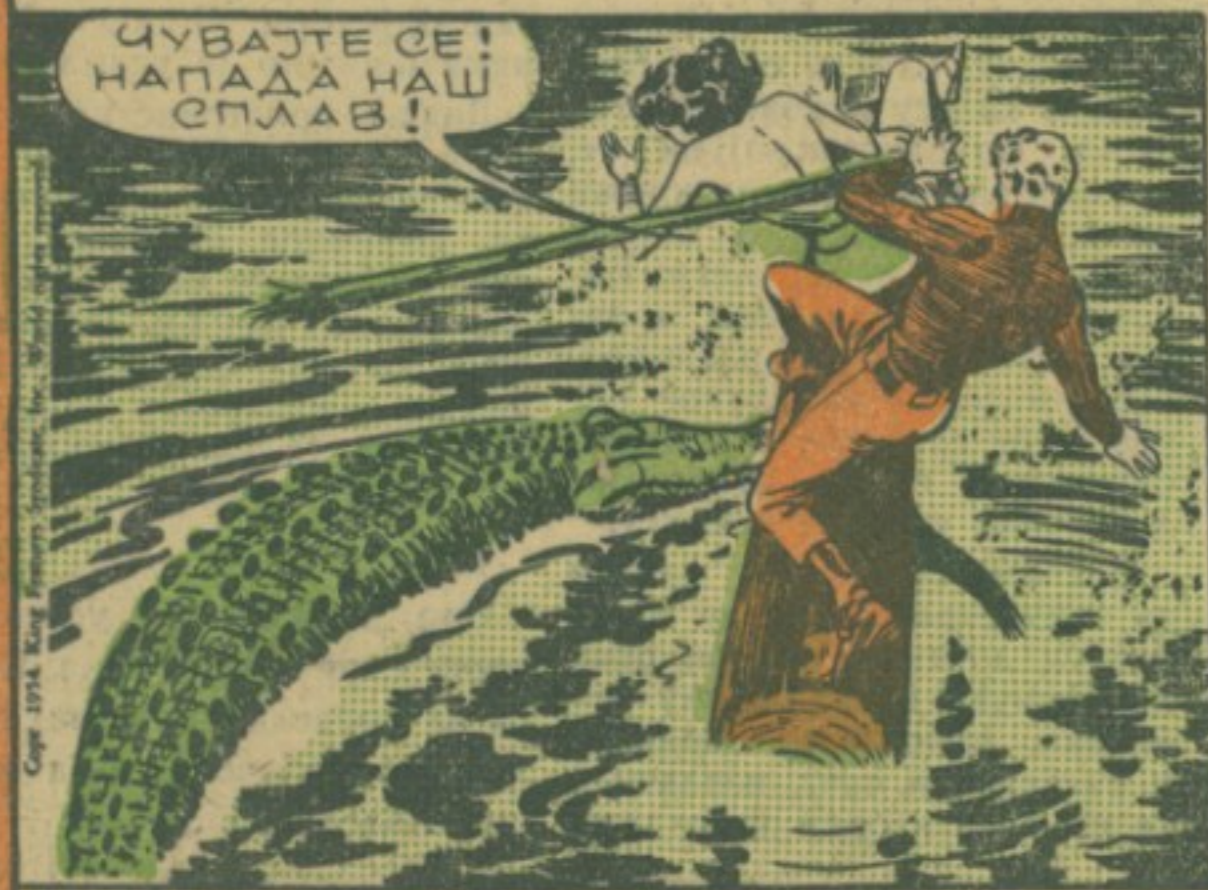
20
ДИНАРА
1952

Година XXII — Број 430
Субота, 26 март 1960 год.

ИЗПАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

У ОВОМ БРОЈУ:

- КРОЗ ВЕКОВЕ
- ХЕМИНГВЕЈ
- И ДРУГЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

СТРИПОВИ:
Баја о цару Салтану,
Паја, Мики, Бим и Бум,
Флаш Гордон, Чардак
ни на небу ни на земљи,
Трећи на планини.

НАСТАВИЌЕ СЕ

Стојимо на утабаној заравни. У сипкавом снегу дубок и широк траг као тамна бразда протеже се дуж источне стране планинског ланца залива Мускокс-фјорда. Стадо мошусних бикова, прошло је овуда и већ стигло до треће попречне долине — у овом пустом делу Гренланда долине и горе немају имена. Три дана и ноћи стадо лута тражећи храну.

До зимске хране — свенуле траве и смрзалих ива, може се доћи једино тамо где је снег сипкав и не много дубок. Кад су почеле зимске буре, у равницама се образовала на снегу тврда, ледена кора. Од лебелих масних слојева, који су се током лета слагали на леђима, око ребра и на трбуху животиња, није остало ништа. И мишићи су већ ослабили. Бикови изгледају мршави и изнурени — жиле и кости покривени кожом.

Марш кроз белу пустињу захтева много снаге од изгладнелих животиња. На њиховој дугачкој црној длаци висе, једна до друге, дуге провидне леденице. Треба носити и тај терет. Али стадо се креће мудро, у ланцу: на челу су два млада бика, за њима три младе биволице, затим женке са младима и као последњи огроман бик — предводник. Млади бикови на челу смењују се с времена на време.

То је поредак у нормалним приликама. Али, ако терен постане непроходан, на чело ће стати предводник, јер он има искуства и добро познаје ђуди снега.

Траг који стадо оставља на равници прав је готово као стрела, постаје вијугав тек кад наиђе на нераван терен, а прекида се кад бикови почну да разгрћу снег да би дошли до хране. Ње има само на планинској падини и кад ту наиђу на бусен траве бикови копају својим широким копитама околом све до замрзлог слоја, па још и даље док не дођу до корена.

У
Д
А
Л
Е
Б
О
Ј

ХАДСОНОВОЈ ЗЕМЉИ

Кад стадо настави пут, ту се сјате зечеви и снежне јагобице, ти беспомоћни „паразити“, скупљачи мрвица, да се погосте ако је нешто остало.

Стадо се креће полако и тешко подножјем планине. Полако али упорно. Мала дружина бори се за живот у најсуровијем пределу на земљи. Понекад животиње лежу на снег и одмарају се, исцрпене али упорне. Очи су потамнеле од глади, њушке покривене њем, а свуд око њих бела пустиња. Али, негде напред, снега је можда мање.

Фебруарских дана с највише планине Хадсонове Земље могло се приметити много таквих стада како се крећу преко снегом завејаног просторства. Потсећала су на мале црне пужеве који, не заустављајући се, мисле преко бескрајне белине.

Отпадник од стада

Отприлике на миљу иза стада ишао је усамљени бик.

Велик и снажан, од четири и ли пет година, с великим роговима и јаким, мишићавим вратом. Ишао је по трагу, не журећи се, увек на истом отстојању од стада. Није био дебео, али од мршавости далеко. Много хране није налазио, а ни много снаге није трошио.

Увек је лакше ићи пртином, нарочито ако је снег дубок. Међу животињама такође има таквих које другима препуштају труд, а саме иду позади користећи плодове туђег рада.

Овај бик такође је припадао стаду У њему је дошао на свет и порастао. Али, одбио се од њега да не би морао да се покорави закону стада и дели дужности са осталим мужјацима.

Тих дана са севера се кретала и једна друга група животиња: десетак дугодлаких белих звери. Били су то вуци, разбојници и убице. У низу, један за другим, трча-

ли су преко планина и долина. Они су такође тражили храну, али су, често, убијали из пике жеље за убијањем и јели само најбоље залогаје са својих жртава. Тамо где би прошли остајали су крвави трагови. Кад зачује глас вука лисица се прибија уз стену, зец се дубље зарива у снег, а мошусни бикови заузимају одбранбени положај на високим бреговима.

Вукови су се приближили биковима са североистока, кроз једну од попречних долина. Кренули су право на посустало стадо. Али, требао је још да пређу преко затлеженог залива. Док су се кретали преко равнице, предводник их је приметно. Високо је подигао главу, фркнуо и унезвереним очима обазрео се унаочло. С равнице се приближавала смрт: дванаест крвожедних ђавола.

Ту, на сипкавом снегу, он не може да заштити своје стадо. И остали бикови приметили су курјаке и очи су им се

рашириле од страха. Телад су пригушено мукала. Али су сви стајали мирно: предводник још није дао знак за одбрану. А он се поново огледао на све стране и — као да је нашао оно што је тражио. На крају равнице уздизао се невелики брежуљак. Треба се на њега попети.

Трка за живот

Предводник је журнуо и његово огромно тело потресли су тешки скокови. Стадо је трчало за њим. Доле, преко равнице, журио је чопор вукова. И он је хитао да се дочепа брежуљка: била је то трка за живот.

Мошусни бикови победили су у трци. Стигли су на брежуљак кад су вукови прешли залив. Не заустављајући се, предводник је стао да кружи по врху брдашца, а остали су се угледали на њега. Бикови су утабили снег, а затим заузели ратни распоред: стојећи један уз другог образовали су круг, с главама окренутим према непријатељу. Телад су била у кругу.

Вукови су одмах напали са свих страна, али су их одасвуд дочекали оштри рогови. Пењући се уз падину брежуљка, дубоко су западали у растрести снег, извлачили се из њега и опет пропадали,

док су се бикови на утабаном снегу кретали лако. Један вук налетео је на рог и био одбачен далеко у страну.

Најзад су се вукови повукли. Чувнувши у подножју брежуљка, злокобно и гласно су завијали. Морали су да крену даље да би потражили срећу на белим равницама, тамо где нема брежуљка. Упутили су се трагом који су бикови начинили.

Чувши њихов урлик, млади усамљени бик је застао. Уплашено се освртао око себе и фрктао. Смрт је била близу, а он немоћан. Захватио га је страх. Брзо се окренуо и потрчао назад.

Прешао је читав један километар спасавајући се од вуцјег урдика и смрти. Најзад, у њему је победио инстинкт. Јер, он се удаљавао од стада и сваким кораком по стајао све усамљенији. Брзоноги вуци ће га стићи. А он је сам, одвојен од стада које брани своје чланове. Олет се окренуо и потрчао у супротном правцу, усусрет стаду али и урлику и смрти. Више није могао да буде сам.

Мора се рећи да се он, кад се сreo с вуцима, очајнички борио за живот. Насртао је на њих, тукао их роговима и одбио ногама. Као и сви мошусни бикови, борио се до последњег даха. Али, вукови су се показали окретнији, било их је много. Прегризли су му жиле задњих ногу и он је сео. Но, још се није предавао. Тада су га напали сви одједном. Чопор разбојника победио је усамљеника.

Дивља просторства много могу да испричају ономе ко уме да чита њихове загонетке. Гомилнице оглоданих костију, какве се често срећу у Хадсоновој Земљи, једино је што остаје од усамљених младих мошусних бикова. Животом се плаћа нарушавање закона стада.

★

Ово је једна од успомена норвешког писца Јона Ијвеера на боравак у хладној гренландској области која носи име Хадсонова Земља.

Ripley's Вероватли ишли не!

ПРЕПОЛОВЉЕНА
ДА БИ БИЛА ВЕГА!

КАТЕДРАЛА У ЖИПИЛУ, У БЕЛГИЈИ
ПРОШИРЕНА ЈЕ НА ТАЈ НАЧИН ШТО ЈЕ
ПРЕСЕЧЕНА НА ДВА ДЕЛА КОЈА СУ
ЗАТИМ ОДВОЈЕНА ЈЕДАН ОД ДРУГОГА
НАСТАЛА ПРАЗНИНА ИЗМЕЂУ НИХ ЈЕ
ПОПУЊЕНА НОВИМ ЗИДОВИМА

ЈЕЖ

МОЖЕ ДА
СВАРИ ДОЗУ АРСЕНИКА, ДОВОЉНУ
ДА УБИЈЕ ЧОВЕКА. ОН ЈЕ УОПШТЕ
ИМУН НА СВЕ ОТРОВЕ.

ДРВО

ИЗРАСЛО

НА ГРОБЉУ ИЗ МРТВАЧКОГ КОВЧЕГА

У КРАЈУ (САД) ВЕЛИКА ТОПОЛА

ИЗРАСЛА ЈЕ ИЗ ГРОБА НЕКОГ ШОНА

ОЛКОРНА КОЈИ ЈЕ БИО САХРАЊЕН

У КОВЧЕГУ ИЗДУБЉЕНОМ ОД СТАБЛА

ТОПОЛЕ

КОКОСОВ ОРАХ

КОЈИ ЛИЧИ НА ПАТКУ

НАШАО ЈЕ АЛВАРО ДОС

САНТОС ИЗ АЈЕ-Е НА

ХАВАЈИМА

НАЈВЕТА
ЗЕМЉОПОСЕДНИЦА
У ИСТОРИЈИ

МАРКИЗА ОД ГЕРШВИЛА

ДВОРСКА ДАМА

МАЈКЕ ЛУКА XIII

ДОБИЛА ЈЕ, 1612

ГОДИНЕ, ЧИТАВУ

ИСТОЧНУ ПОЛОВИ-

НУ СЕВЕРНЕ

АМЕРИКЕ ОД

РЕКЕ СВ. ЛОРЕНЦА

ДО ФЛОРИДЕ!

ПРВИ СПОМЕНИК

САРИ БЕРНАР ЧУВЕНОЈ ФРАНЦУСКОЈ

ГЛУМИЦИ, БИО ЈЕ ПОДИГНУТ У

ПРЕТСБУРГУ (САД)

Легенда и истино о РАЈСКИМ ПТИЦАМА

Легенда и стварност о рајској птици нераздвојно су повезане од првог дана када је човек упознао то мајушно биће. Магеланов сапутник на првом путовању око света Пифагета донео је 6 септембра 1522 године прве пуњене рајске птице у Европу.

Као и Холанђани који су први стигли на Нову Гвинеју и Шпанци су дуго веровали да те птице изванредне лепоте немају ни крила ни ногу, да лебде у ваздуху ношене лахором, да се хране сунчевом светлешћу и цветним нектаром и напајају јутарњом росом.

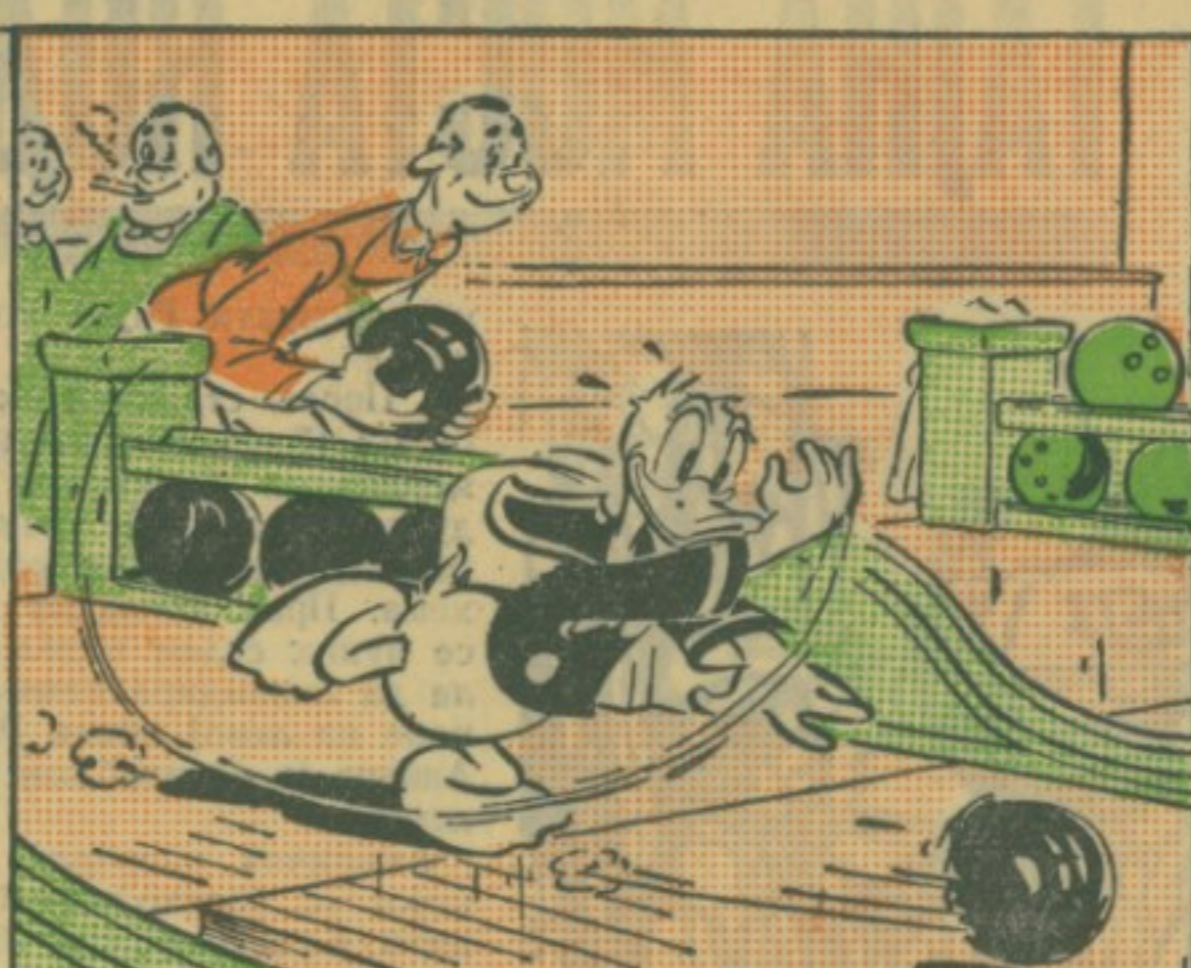
Дуго су људи веровали да рајска птица лети целог живота и дотиче земљу само кад умре. Чак је и велики природњак Лине веровао у то. Француски природњак Пјер Белон видео је код јаничара на турском двору 1550 године раскошна пера сјајних дугиних прелива и веровао да она потичу од легендарне птице феникса која васкрсава из сопственог пепела. Била су то уствари пера рајске птице.

Кинези су у целом 16 веку трговали перима рајских птица а персиски, индиски и кинески велможе давали су огромне паре само да би што лепше украсили перима рајских птица своју фризуру или чак гриву својих коња.

Први поуздани и научни опис рајске птице потиче од британског природњака Алфреда Расела Валаса из 1857 године. Урођеници из Арое на Новој Гвинеји рајску птицу називају боронг рацах, а Валас јој је, дословно преводечи дао име „крај птица“. У то време је трговина перима рајских птица била невероватно раширена по целом свету и помодарке из свих европских земаља су биле у стању да даду последњи грош да би се украсиле перима најлепше птице на свету. Зато су папуански и малајски ловци по цену живота продирали у најгушће прашуме и десетковали птичице

Сматра се да су у то време ловци убијали око 50.000 рајских птица годишње а већину су откупљивале париске модискиње и кројачице. Многе врсте ових птица зато што су у то време биле толико цењене добијале су имена крунисаних глава. Наполеонов нећак Карло Лисијен Бонапарта, истраживач и ватрени републиканца коме су била одвратна таква имена назвао је, више из шале, једну врсту - „републиканска рајска птица“.

Трговина перима рајске птице забрањена је у целом свету после 1920 године. Многе врсте већ готово сатрвене поново су почеле да се размножавају. *Известан број рајских птица живи на малом о-

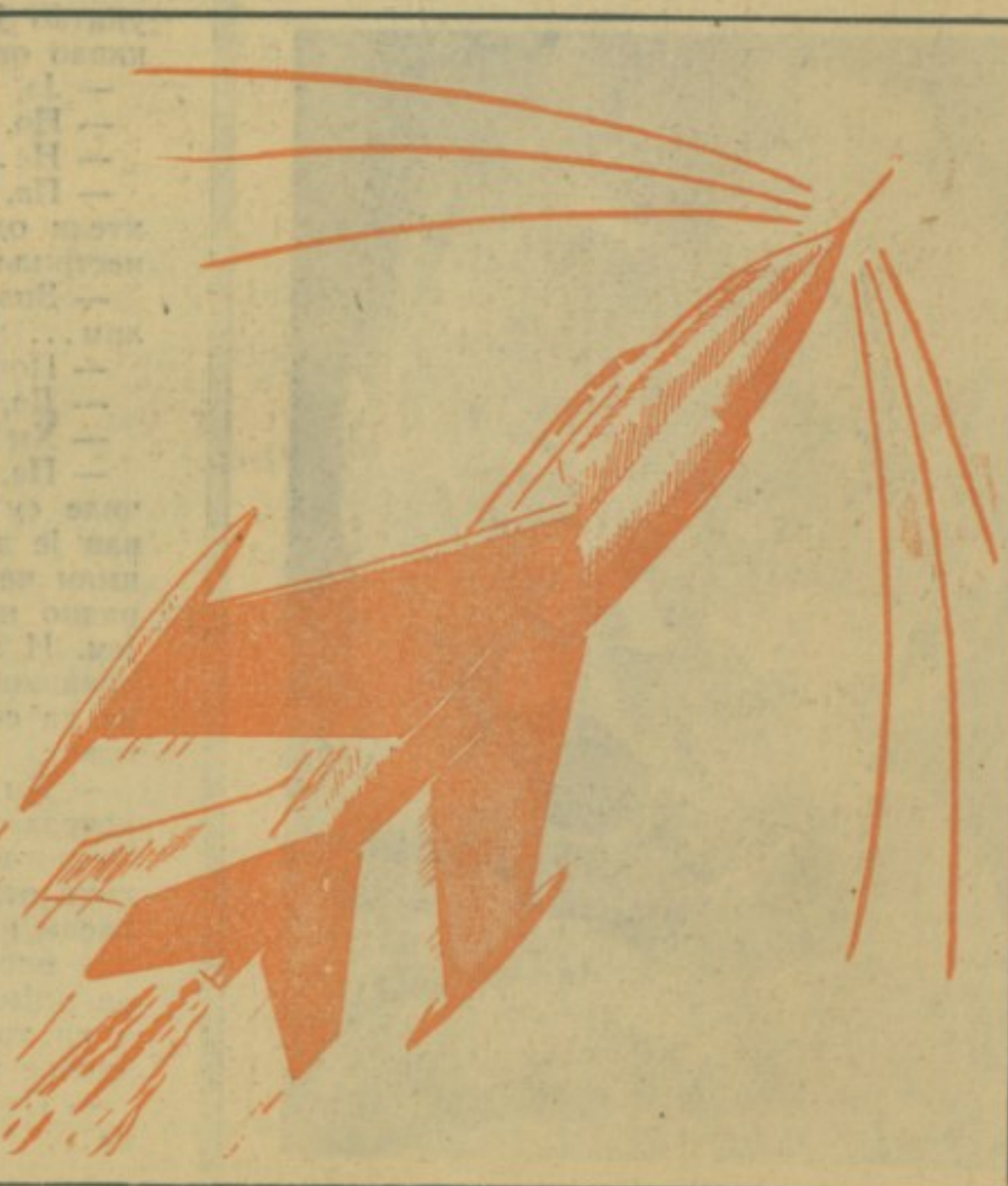
ГДЕ ПОЧИЊЕ ГОЈАЗНОСТ

Бити „кожа и кост“ није ништа боље од претеране дебелине. Мршави људи, зато што немају у довољној мери залихе снаге, тешко се опорављају од болести. Лекарима кажу да је идеална сразмера 60% воде и 18% масти. Ако се то изрази приступачним језиком који разумеју читаоци, онда би једна жена висока 160 сантиметара требало да има 60 килограма, а мушкарац од 180 сантиметара висине треба-

ло би да је тежак 80 килограма. Од овог правила може да се отступи за 4 до 5 килограма навише или навише, према темпераменту особе и то кад су у питању мушкарци и жене средње висине. Али, ако је та граница прекорачена за 10 килограма, нежељне последице се догађају у десет отсто случајева. Уколико је граница више прекорачена чешићи су и случајиви поремећаји.

КАЖЕ СЕ...

Када авион пређе брзину звука долази до јаког потреса, односно настаје тресах налик на пуцањ. Тада је, каже се, пробијена звучна баријера.

стрву Тобаго недалеко од Тринидада, а у Хонгдулу на Новој Гвинеји, налази се један од највећих резервата рајских птица. Сматра се да постоје 12 врста рајских птица које живе у мрачним дубинама шума, на цветним

обалама и на планинама високим преко 3.000 метара. Међу свим птицама рајска птица има само једног рођака - гаврана. Личи на њега једино по свом кривом кљуну и гласовима који су налик на гавраново грактање.

ТАЈНА МОСТА КОД РЕМАГЕНА

и форсирати Рајну код Ми-луза.

После страховитих борби од 17 до 24 септембра Американци су морали да одустану од своје намере и напусте мостобран код Арнема. Прва канадска армија се пуних седам недеља борила да ликвидира немачке цеве на левој обали Рајне, а Анверс је оспособљен тек децембра.

Америчка операција „Квин“ којој је претходило страховито бомбардовање из 1.200 тешких бомбардера да би се заузео Келн и Бон, почела је 16 новембра у 12,45 часова. Мада су изгубили преко 10.000 војника, Американци ни овог пута нису ништа постигли — напредовали су само 20 километара. Рајна је и даље остала неприступачна препрека и општи напад на Немачку морао је због благових друмова и слабог снабдевања да буде одложен за мај идуће године. А ко зна шта се дотле могло догодити? И најмудрији међу савезничким командантима стрепели су од рањене немачке звери.

И тада, кад се нико није надао, одиграла се тајна Ремагена. Било је то почетком марта 1945. Северно од Линца, знатно пре Кобленца, налази се варошица Ремаген код које један од ретких железничких мостова прелази Рајну широку готово целом својом дужином од 700 до 1.000 метара. Нико није могао посумњати да ће Немци срушити све вештачке прелазе преко све идеалне водене препреке.

У главном штабу савезника припремани су до танчина планови за форсирање Рајне помоћу понтона, сплавова и бродина. Општи напад предвиђен је за мај.

За то време је у Ремагену одбрана моста и његово ру-

шење у потребном тренутку, поверено двојци искусних официра, капетанима Брау и Фризенбану. Свој главни штаб они су поставили у тунелу код Ерпела, на десној обали реке.

Одбрана целе Рајне је 5 марта, по наређењу маршала Модела, поверена генерал-лајтнанту фон Шелеру. По подне 6 марта Брау и Фризенбан, који су већ претрпели тешко бомбардовање, били су изненађени кад их је посетио неки мајор Шелер и донео им наређење Валтера Модела којим се он именује за браниоца моста код Ремагена. Капетани су у једном тренутку поверовали да је Шелер прерушени шпијун, али његов беспрекорни немачки језик и изванредно познавање ситуације отклонили су сваку сумњу.

Шелер је стигао у правом тренутку: блиндирана дивизија генерала Вилијама Хоа таман је продирала у правцу немачких градова Рингена и Биресдорфа, који су се налазили на пушкомет од Ремагена. Пре подне 7 марта амерички тенкови су примећени у околини самог Ремагена. Био је то последњи тренутак да се мост баца у ваздух. Брау је претходних дана добио 300 килограма разорног експлозива доворита и спремао се да га постави на 60 важних места. Заједно с Фризенбаном обратио се Шелеру за дозволом да дигне мост у ваздух.

Тада се догодило оно што никад није објашњено. Шелер је одбио да изда наређење. Чак је исмејао своје потчињене због њихове неосноване панике и рекао им да ће издати наређење за рушење моста тек у три часа по подне. Брау и Фризенбан су прво молили а затим претили. Све је било узалуд. С горчином и срџбом у души

морали су се ипак повинова-ти одлуци.

Пола часа касније неколико америчких тенкова се пробило до првих кућа у Ремагену. У том тренутку два цивила су истрчала из једног подрума и упркос штектању америчког митраљеза приличили челном тенку. Обратили су се официру одличним енглеским језиком:

— Одмах нас одведите генералу Вилијаму Хоу. Можда исход целог рата зависи од овог тренутка.

Американци је ово примио сасвим озбиљно и одмах је одвео немачке цивиле до обилжњег генераловог штаба. Два човека су саопштили:

— Мост код Ремагена ће бити бачен у ваздух тачно у три часа по подне. Заузмите га што пре. Нема никакве опасности.

Тајанствени цивили су одмах затим ишчезли и више никад нису виђени.

Вилијам Хоу није оклевао. Поверовао је непријатељским цивилима. На његов позив су се одазвали тројина добровољаца: поручник Хјуџ Мот и каплари Џон Рејнолдс и Еуген Дорланд. Прикраси су се мосту који је био пуст. Дорланд је покидао електричне жице преко којих је требало запалити фитиље, а Рејнолдс и Мот демонтирали су експлозив. Амерички тенкови су затим журнули преко гвозденог моста. Брау и Фризенбан су заробљени, док је Шелер успео да умакне. Све се тако брзо одиграло да Немци нису ништа разумели.

Пет најбољих блиндираних дивизија одмах је пребачено преко Рајне, где су оне образовале непоколебљив мостобран.

Да ли је Шелер био шпијун или издајник? То се никад неће сазнати, јер је он 13 марта изведен пред ратни суд генерала Хубнера и после тајног процеса осуђен на смрт стрељањем. Два дана касније Хубнер и његови помоћници погинули су у једном бомбардовању, а цела архива о овом тајанственом случају је пропала.

Крајем 1944 и почетком 1945 године ситуација за савезнике није баш била ружичаста. Било је великих тешкоћа у снабдевању горивом и нафтовом „плато“ постао је сасвим недовољан. Савезничка бомбардовања којима је уништена готово цела железничка мрежа Француске и Западне Европе окренула су се сада против њих самих. Непријатељ је још држао атлантске луке Денкерк, Сен Назер и Брест.

После тешких пораза и удара које је претрпела, немачка западна армија је из основа реорганизована. Фон Клуге је извршио самоубиство, Рунштерг је смењен, а Ромел ликвидран. Команду над западним фронтом Хит-

лер је предао фелдмаршалу Валтеру Моделу који је однео победе на Вистули. Терором и суровошћу он је успео да учврсти поколебани морал својих људи и „врати веру“ елитним јединицама Хитлерове разбијене војске. Па ипак, Валтер Модел није успео.

Можда је тајна моста код Ремагена помогла западним савезницима да отворе капију победе у тој последњој и судбоносној фази великог рата. Али, вратимо се неколико недеља унатраг...

План савезничке инвазије Европе предвиђао је да ће се немачка одбрана усредсредити у три зоне: на Сени, Сигфридовој линији, и најзад на Рајни. Ова последња је претстављала најтежу пре-преку. Ево како је о њој пи-

сао маршал Монтгомери у својим Мемоарима:

„Основни проблем за савезнике је да пређу Рајну, која претставља ужасну водену препреку. Ако непријатељ успостави на Мези и Рајни озбиљне одбрабене појасеве мораћемо да водимо борбе колико значајне толико и тешке“.

Савезнички генерали нису били сложни у погледу плана за акцију. Монтгомери је предлагао да се исе преко Холандије, а Брэдли је сматрао да непријатељу треба задати ударац право у чело

Зегји портретин

Сећаш ли се где смо били јуче?

Правне науке ће ме занимати

Клод Петипон је дуго оклевао пре него што се осмелио да уђе у канцеларију свога послодавца.

Разумљиво је било његово устезање. Требало је да упути молбу непријатну сваком послодавцу. Затим, господин Гранжан није био човек с којим се могло лако изићи на крај.

Можда би Петипон још дуже оклевао пред вратима да му служитељ није рекао:

— Та уђите! Неће вас појести! Данас је врло добро расположен. Ако имате нешто од њега да затражите, уверен сам да ћете успети.

Петипон је уздахнуо још једном, помолио се у себи последњи пут, кучицу плашљиво и ушао у канцеларију.

Послодавац је седео за столом дубоко замишљен. Гомила хартија стајала је пред њим. Правио се да није ни чуо ни видео кад је Петипон ушао унутра.

Прошло је неколико тренутака. Чекање је постајало све теже. Петипон се најзад усудио да се мало накашље.

— Дobar дан... — поздравио га је Петипон уз лаки поклон.

— Ах, то све ви! — као да се пробудио послодавац. — Шта сте желели? — упитао је гласом човека који није очекивао ову посету.

— Ја, знате...

— Но, говорите. Нисте ваљда болесни?

— Не... То јест...

— Па, хоћете ли најзад рећи шта сте хтели од мене? — упита га послодавац нестрпљивим гласом.

— Знате... дошао сам да вас замолим... за једну малу повишницу...

— Повишницу?

— Да, ако је могућно.

— Хм... А зашто да вам је дам?

— Па, молим вас да разумете... Ско-чиле су цене свим намирницама... Но-вац је изгубио своју куповну моћ... Ја имам четворо деце код куће... Ма шта радио не могу да саставим крај с крајем. И помислио сам да би једна мала повишница могла... могла да ми помогне да се некако провучим од првог до првог.

— Хм... Слушајте, Петипоне. Ви сте исправа човек и добар радник. Ја сам то могао да оценим за ове двадесет година откад сте код мене на раду. Никад нисам имао ништа да вам пребацим. Никад нисам с вама дошао у сукоб. Могу да појмим ваше породичне незгоде, али и ви треба да знате колико часова годишње радите код мене.

— Па то је јасно, господине Гранжане...

РОБЕР СЕРЛА:

Повишница

— Није то баш тако јасно. Хоћете ли да изречунамо?

Петипон је одобрио главом.

— У једној години има 365 дана, зар не? Ви спавате осам сати на дан. То чини готово пуна 122 дана. Кад будем одузео 122 од 365, остаје 243. Затим имате осмочасовни одмор свакога дана. То исто тако чини 122 дана на годину. Када одузем 122 од 243, колико онда остаје, господине Петипоне? Остаје 121 дан. Радите ли недељом? Не. Колико има недеља у години? Педесет и две. Добро. Одбијам 52 недеље од заосталог броја 121. Остаје, дакле још 69 дана. Схватате ли овај рачун, господине Петипоне?

Петипона као да је неко држао за грло. Није могао ни реч да прозбори, само климну главом.

— Добро. Хајдемо даље. Последњи куће Гранжан и компаније не раде суботом после подне. Колико то чини дана на годину? Двадесет и шест, пошто има 52 недеље. Ја одузимам број 26 од броја 69. Шта онда остаје? Само 43 дана...

Петипон је све више обарао главу уколико је његов послодавац ишао даље

у својој рачуници јер није било ничега утешног за повишницу.

— И то није све, господине Петипоне, и то није све! Сваког дана ви сте слободни по један час за ручак. Дакле, ви упропастите сваке године 16 дана само да бисте ручали. Остаје нам још 27 дана. Не треба да заборавимо ни годишњи одмор, господине Петипоне, јер вам фирма Гранжан и компанија даје сваке године по 14 дана одмора. Је ли то тачно? Дакле одузеће тих 14 дана од 27. Колико онда остаје? Затим...

— Зар има још нешто? — јакну несрећни Петипон.

— Дакле, кад одузем 14 од 27 остаје 13. Колико оно беше празника у години? Дванаест, тачно дванаест. Када тај број одбијемо од тринаест, остаје свега један једини дан! А који је то дан? Нова година, када такође не радите! И ви се усуђујете да дођете и тражите повишницу?! Зар вас није срамота, Петипоне?...

Петипон се скаменио пред том рачуници. Поклоњено се збуњено, промуцао неколико неразумљивих речи и изишао оборене главе.

КОД ВАКЕРОСА

наца, а ови од Арапа који су дуго владали Шпанијом.

На путу од једног до другог крда сусрећу се вакероси како на ватри пеку месо или прже неку врсту палачинака. Између обета, да им прође време, задркују бикове. Олаберу једног, удаљеног 200 до 300 метара и потерају коња у напад. Кад угледа вакероса, бик обара главу и бесно јуриша. Али, довољно је да каубој изговори једну реч и коњ у последњем тренутку скреће у страну а коњаник као да је мајстор високе школе јахања остаје у седлу прав као бор. Треба скренути само толико колико је потребно да рог не запара бутину коња.

Вакероси су вешти колико и торероси, и ништа мање храбри од њих. Они не знају за страх. Наједном ће скочити с коња, извући ће из се-

дла тесак и полетеће према жбуњу, а онда отпочети борбу — удараће немилосрдно тесаком док не савлада — огромну отровницу. Звечарка помахнута насрће и баца се на човека, али овај стално замахује у близини њених пламених чељусти. Док стрелите за њега, он се понаша као да се мачује с дететом. Противник је најзад посечен и пада, а вакерос немарно ускоче у седло и наставља пут.

Као он, тако је необичан и његов коњ. Он уме наједном да се тргне и стане. То значи да је ољушио нечији траг. Ако наћули уши, знајте да сте можда близу неке опасности. Он послушан је за вас. Срце вакероса и срце његова коња често куцају истим ритмом, јер су им узбуђења заједничка. Али такви коњи не срећу се често. Зато мексиканска изрека каже:

„Лакше је наћи добру удаву него доброг коња“.

Од једне до друге хаџијенте-тврђаве мора дуго да се лутује. Има их на којима се одгајају само бикови за борбу. Док посматрате како се вакероси провлаче кроз крдо, страх вам леди крв, али зато ће вам одмах неко објаснити:

— Не бојте се! Кад су у крду, борбени бикови су мирни као јагањци. Опасни су само кад су сами.

Па ипак, у овим речима је само део истине, јер ако су више гласно говорите, неко ће вас опоменути:

— Говоримо мало тише!
Зaista, борбени бикови су осетљива бића. Лако се узнемире и зато се међу њиховим вакеросима може чути

пошалица: „Нервозни су као филмске звезде“.

Да ли зато што највећи део живота проводе сами, или што су вечно у друштву опаких животиња, али можда нико на свету толико не води смех као вакероси. Кад им се човек приближи, насмеју се и не склапају уста све док се довољно не удаљите при растанку. Као и њихов живот и карактер им је веома занимљив, јер га је формирао начин живота. Они су свету симпатични и такви ће остати заувек, па ће чак наклоност према њима све више да расте, јер их је све мање. У Мексику, Јужној Америци, Аустралији и на северозападу Сједињених Држава каубоји ишчезавају јер их потискује механизација. О њима ће ускоро постојати само легенде.

У мексиканским градовима одржавају се свечаности на којима учествују чароси, што значи каубоји-аматери. Међу чаросима има лекара, адвоката, чиновника, судија и свих оних чији су преци из генерације у генерацију подизали рогату марву. За такву прилику чароси се облаче у свечану ношњу: стављају широке сомбреросе, навлаче извезене прслуке и тесне панталоне услед чега лице на јунаке из какве шпанске опере. А мексикански прави каубоји, вакероси, носе светлоцрвене кошуље, затим чапарахосе, чизме од коже, са великим светлим, пониклованим мамузама.

У Северној Америци људи а нарочито деца и омладина лудују за каубојима. Они међутим не знају да су преци каубоја баш мексикански вакероси. Књиге и филмови овековечили су каубоје са америчког Дивљег запада а тамо су прво Мексиканци довели марву са великим роговима и завели жигосање стокe вредним гвожђем. Многе речи из каубојског речника шпанског су порекла. Поменимо само три најпознатије: ласо, родео и бронко. Американци сматрају да је први родео одржан пре пола столећа у Вајомингу или Тексасу, али постоји документ о мексиканском родеу из 1538 године.

Ако из града Мексика поћете на север, мораћете прећи преко Стеновитих Планина, те зупчасте кичме Мексика. Чим се крене са широке аутостраде, земља се претвара у неплодну област избоцкану кактусима. Вијугав и разривен пут прелази у камениту траку оивичену суровим стеном и дубоким јаругама. Нигде живе душе. Само покоја дивља смоква, агава или егзотично трновито жбуње. После више часова трукцања, путник угледа у даљини букет великих дрвета. То је хаџијенда.

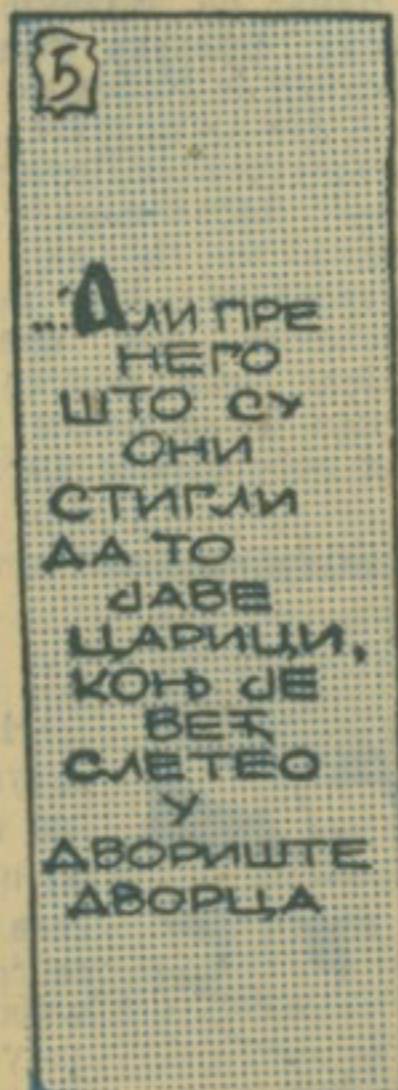
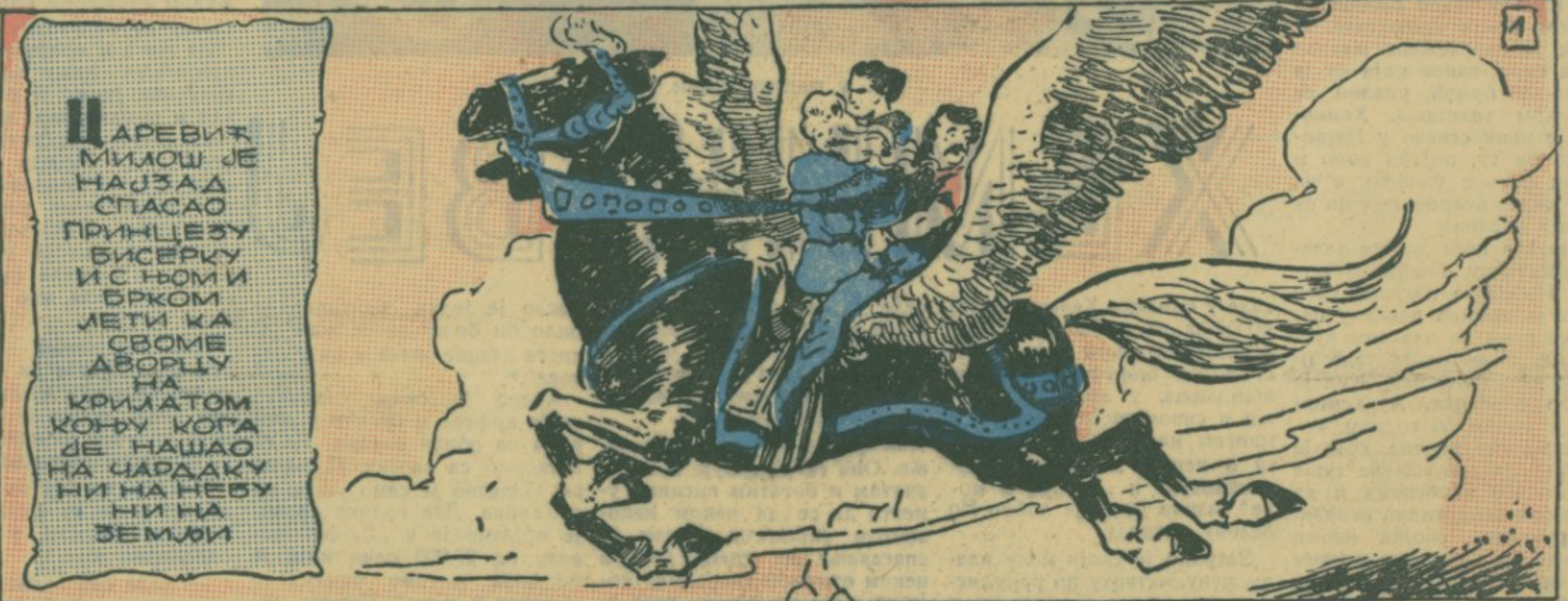
На узвиштини се налази велика грађевина црвених зидова која потсећа на средњовековну тврђаву. Пушкарнице и ограда са прорезима само појачавају изглед војног објекта. Пролазећи испод за својене капије човек се враћа за неколико векова у прошлост ове земље.

Четвороугаоно двориште велико је као трг једног савременог мексиканског насеља. Стан власника хаџијенде састоји се од великих соба и трпезарије бар за 50 људи. Ту су кујне, станова за послугу и штале. Двориштем пролазе вакероси увек са широким шеширима као да су спремни за снимање филма.

Недалеко од хаџијенде насе крдо говеда. Близу њих, на коњу, непомичан као бронзани коњаник, седи усамљен каубој. Увијен у свој сарап, потсећа на негдашње арапске коњанике из Сахаре. Уосталом, поређење није нимало случајно. Мексиканци су научили јахање од Шпа-

ЧАРДАК НИ НА НЕБУ НИ НА ЗЕМЉИ

ПО МОТИВИМА ИЗ НАРОДНИХ ПРИПОВЕДАКА

У мало његово име није било избрисано са листе кандидата за Нобелову награду за литературу 1954 године, а он је постао добитник. Реч је о Хемингвеју.

— То је Тартарен из Чикага! — написао је о њему један амерички критичар.

Шест месеци раније, најчитанији романијер на свету потукао се у једном кабару у Лос Анђелосу и био избачен из њега као ствар. Неколико дана после тога овај бучни писац прочитао је, на улици, у хумористичком часопису „Њујоркеру“ ово: „Го сподни Хемингвеј крије срце немоћног естетике под грудним кошом лажног атлетичара!“

То се више није могло издржати. Хемингвеј је са женом сео у аутомобил, купио две авионске карте, понео велику количину вискија и отишао у Африку у лов на носороге.

— Имао сам да бирам, — причао је касније, — или да убијем критичара или неког носорога. Више сам волео носорога! Он се боље брани!

— То му ипак дође мање опасно, — заједно га је после критичар из „Њујоркера“.

Весели цин

Сећамо се шта је даље било: лов на носороге, затим телеграм из Најробија о Хемингвејевој смрти и скрханом авиону у дунгли Уганде. После тога деманти. Писца су нашли жива и здрава са женом у близини авиона који се сломио у парампчад. Седео је мирно на једном брадлу између стада слонова и великог броја крокодила. А затим је забележена његова друга смрт: авион који му је дошао у помоћ упалио се приликом узлетања. Хемингвеј је ипак стигао у Најроби да би ту, пијући вино и једући банане уживао, и на миру читао некрологе који су о њему писани.

Поштар који донесе телеграм-честитку новом добитнику Нобелове награде увек је дотле примао човек у белој кошуљи за златним дугмадима. Моријак је тада обично читао Босијеа, Жид је свирао Моцарта. А Хемингвеј, у својој 56 години, колос широких рамена, који је у стању да сам изуче туња тешког 400 килограма и да 96 часова непрекидно исправља рукописе својих књига дочекао је поштар са свим друшћима. Откако он ступа на позорницу — литература напушта тврде крагне и свиле-не кравате. На тераси своје

У РАДНОЈ СОБИ

ХЕМИНГВЕЈ

виле у близини Хаване, пуној штапова за риболов, за редовним доручком који се састоји од бифтека и флаше шампањца, у црвеној кошуљи и сивом шорту окружен многим мачкама, писац „Има ти и нема ти“, „Снегови Килиманџара“ и „Старац и море“ сазнао је да је добио Нобелову награду.

Загљо је своју малу плаву жену, четврту по реду, испио на испан шампањца и громко почео да се смеје. Његове мачке су од тога по-

челе да се костреше. Смејао се од среће што је добио награду али и зато што је осам дана пре тога у разговору са једним новинаром рекао о Нобеловој награди:

— То је глупо награђивање. Она се додељује већ познатим и богатим писцима уместо да се да неком непознатом сиромашу. Појас за спасавање не треба бацити неком отменом господину који се шета по плажи, него оном ко се дази.

Овај весели цин који презире ситне душе и мрзи одећа по мери исто колико и телефон, увек сам себе исмева.

Године 1916 он се борио као добровољац на италијанском фронту и једном пријатељу, доцније, овако објаснио зашто је двапут одликован:

— Први пут зато што сам био Американац, а други пут грешком.

Четири милиона примерака за 2 дана

У Мадриду, пошто је сишао у арену, буквално је ископао два бика. Кориде су га инспирисале да напише свој роман „Смрт једног поднева“ али је изјавио да никад не би био добар матадор.

— Ја сам, — каже он, — сувише крупан и неспретан. А није рекао да у колену има сребрну чашицу као последницу једне тешке ране.

Кад је објавио своју књигу „Преко реке и у шуму“ сва америчка критика је сматрала да је он као књижевник савраћен.

— Хемингвејев роман —

рекао је један критичар — било би боље да се зове „С друге стране авеније па у барове“.

Колос је онда упаковао своје кофере и кренуо у свој ранч на обали океана. Ту се затворио са својих 47 мачака. Одлазио је само у лов на сабљарке. Две године касније објавио је у „Лајфу“ новелу од 27.000 речи која је бесумње његово ремекло „Старац и море“. Четири милиона примерака овог часописа разграбљено је за два дана. Требало је отштампати још 1.500.000.

— Никад ми није пријао тако мој пунч, — рекао је доцније Хемингвеј.

Ернест Милер Хемингвеј је почео да ствара на Монпарнасу 1921 године, двадесет година после његовог званичног рођења у Америци. Тада је он као једна велика брадата беба био репортер неког америчког листа. Дошао је из рата у Италији где се борио као добровољац. Тражио је свој пут и самог себе, правени гужве по париским бистроима. То је било доба надреалиста. Сликари, сновови и анархисти, девојке у пењорима које су излазиле са позирања од Фужите и других сликара, врели су по Монпарнасу и били драги и Пол Морану као и Декобри. У том космополитском боемском друштву Хемингвеј је учио шатровачки жаргон од неког таксишофера, литературу од познатих сликара, а бокс у „Сентрал“ у улици Сен Дени. Долазио је на Монмартр крвав и мртав пијан да би се одатле вратио у собицу

на Тргу Контрекарп. Кад би се истреснио почео би да ради и није питао да ли је ноћ или дан.

У чудном зверињаку Монпарнаса где су гмизали све сами јунаци за романе, репортер-боксер открио је наклоност према писању.

Хемингвеј је данас на челу десет писаца света у погледу тиража. Али он је такође и један од десет витезова-луталица за чији се живот стално интересује публика која чита часописе. Он воли опасности — 4 пута је учествовао у рату и то у првим линијама, а воли исто тако и поезију. Тај крупан човек огромног апетита — у стању је да поједе 20 тунета острига, један је од последњих романтичара као и његов друг Андре Малро. Најјачи мишић његовог тела је срце. Када су шпански републиканци почели да се повлаче испред Франкових тенкова он је писао о страдању својих пријатеља. Утрошио је сав новац од ауторског права да би купио санитарска кола која је послао у Мадрид, али тамо је већ почела агонија. Између два предаха Хемингвеј се попео у собу у Пуерту дел Сол да би пустио плочу Шопеновог валцера и тада је почео на брзину да шкраба, за време бомбардовања, најзубудивија поглавља свог романа „За ким звоно звони“.

У стању је да читав сат рецитије Верлена с чудним нагласком Чикага и улице Муфетар а затим да баца у лице пељешару неком непажљивом слушаоцу који није у стању да се узбуди.

За њега и пријатељи и непријатељи кажу да је противречни јунак: и разметљивац и романтичар, ловац дивљих звери, љубитељ малих ресторана. Можда баш ови контрасти објашњавају његову оригиналност као писца: он пише једноставно али снажно и кад је у питању човек који осећа страх, или га нешто боли, као и кад ужива.

Два најлепша надимка „каубој епопеје“ и „човек у чијим књигама чујете да ветар дува“ добио је од писца који је њему најмање сличан — Фронсоа Моријака.

Кад су га једног дана упитали које су биле његове највеће радости у животу одговорио је:

— Када сам гонио немачку подморницу 1941 и када су једној риби дали моје име „Немеринтус Хемингветус“.

Не заборавите...

У Холивуду је био примљен као неки султан. Његов роман „Снегови Килиманџара“ откупљен је за баснословну суму — милион динара страна. Са Марленом Дирихт и Ингрид Бергман водио је најпријатељскије разговоре.

Епизоде из његовог живота много личе на детаље из његових романа који изгледају измишљени. Био је клошар у Чикагу, тајни агент на Куби, боксер у Паризу, торо и болничар у Шпанији, одгајивач петлова, ловац дивљих звери, председник ратног савета и паша у Холивуду.

Данас он зарађује 100 милиона франака годишње и носиоца је Нобелове награде.

— Не заборавите да сам и потпредседник Друштва спортских риболоваца у Хавани. Жеља ми је да postanем председник, али морам да причекам док председника поједе неки морски пас, — рекао је на рачун своје засад неостварене амбиције.

НА МЕСЕЦ за 125.000 долара

Доктор Хилтон, шеф астрономског одељака при америчком концерну Хаузер-Сидни, израчунао је да ће возна карта за путовање на Месец и натраг стајати 125.000 дола-

ра. У случају да услед „техничких разлога“ повратак не буде могућ, концерн обећава да ће вратити новац за повратну карту. Нејасно је само то када и где ће путнику, који ће остати на Месецу, моћи да наплати тај новац.

КОКТЕЛ ЗА РЕКУ

Ујесен прошле године у Њујорку су одржане свечаности посвећене успомени енглеског морепловца Хенрија Хадсона. Пре 350 година Хадсон је открио и истражио ушће реке која је касније добила његово име. Неколико година после тога на једном од острва у реци никако је град који данас носи име Њујорк.

Грађани данашњег Њујорка с разлогом су, дакле, прославили успомену на Хадсона. А пошто се на оваквим свечаностима наздравља слављенику, организатори прославе одлучили су да у Хад-

сонову част припреме специјални коктел.

Из десетак разних земаља света стигле су запечаћене посуде. Најзад је наступио свечани тренутак. Конзули земаља из којих су пошљке стигле, отпечтали су посуде и њихову садржину излили у чинију велику као казан. Али, никоме није ни на памет пало да пије од ове мешавине иако је справљена у Хадсоновој част. Наиме, коктел је био — чиста вода! У чинију су конзули излили воду из река са четири континента: из Амазоне и Оринока, Нила и Конга, Дунава и Рајне, Ганга и Инда, Меконга и Муреја.

Коктел је изручен у реку Хадсон.

ИПАК СЕ СНАШАО...

Емилио Салгари, италијански Карл Мај, писао је пустиловне романе, иако никад није напустио своју земљу. Кад му је због тога неко ставио примедбу он је мирно одговорио:

— А Данте? Зар је он био у паклу? Па ипак га је свим лепо описао.

ВАСПИТАЊЕ У XIV СТОЛЕЂУ

Историчару и члану француске Академије наука Ашилу Мишеру дошла је до руке књижица „Савети кћерима“ коју је написао витез од Тур-Ландрија. „Савети“ су писани 1372 године, немају много страна али су зато кратки подацима о гледању на живот с краја 14 века, кад су наука, морал, право и породица били под туторством цркве. Тако се, на пример, ту може да прочита како „жена друге мужу покорност зато што јој је он од неба дат као господар“.

Писац говори о гресима самртника и тачно набраја казне које их чекају „на другом свету“, као да му је одане јављено каква је пракса „небеских судија“. За фалсификовање, тврди витез од Тур Ландрија, бог кажњава седам година у чистишту и то „ако се дело призна“. У погледу лепоте, писац наређује: „Ни белила ни руменила!“ Савет за удају гласи: „Ако желите да нађете мужа, не будите сувише љубазни и говорите мало“.

Читајући ову књигу данас, после шест стотина година од њеног настанка, човек је више склон да је прими као шулу но озбиљно. Многи савети као да су изишли из пера неког савременог хумористе, јер гласе тачно обрнуто од онога што би савремен човек могао да саветује. Па ипак, књижица је од велике вредности. Без ње не бисмо знали много штошта о животу средњовековног човека.

Жута стена

Велики резерват у САД ЈЕЛОУСТОНСКИ НАЦИОНАЛНИ ПАРК претставља велику висораван, испресецану дубоким долинама и окружену Стеновитим Планинама. Његову посебну драж чине многобројни гејзири и топли извори. У кањонима река су безбројни слапови и водопади. Ту извиру многе реке међу којима и Мисури. Име овог резервата потиче од енглеске речи Yellowstone а значи „Жута стена“.

Море Каспијаца

Највеће језеро на Земљи КАСПИСКО захвата површину од 394.000 км² а дубоко је 980 метара. Његов ниво је сада 28 м нижи од површине Црног Мора. Слуштање се поставља и сада: од 1929 до 1956 године ниво се спустио за 2,5 м. То причињава тешкоће пловидби и рибарству по северном, плитком делу језера. Проучавају се зато могућности заустављања пада његовог нивоа превођењем вода северних руских река у Волгу, која је његова највећа притока. До опадања

КАКО СУ ПОСТАЛА ИМЕНА

Ситно али ЗАНИМЉИВО

У Токију, главном граду Јапана, живи отприлике исто толико становника колико и у Аустралији, континенту од 7,704.000 квадратних километара.

У 16 и 17 веку поштари су предавали пошту помоћу штапа званог „поштанска птица“. Тако их је прималац добијао са пристојног отстоја-

ња, што је било веома препоручљиво, јер су тада поштански разносачи били и разносачи заразних болести.

Крв црнаца који живе у жаркој Африци није нимало топлија од крви Ескимана, који живе у стално леденим крајевима.

Совине очи нису покретне, али птица може потпуно да окрене главу за читавих 180 степени и да види шта се догађа иза њених леђа.

Слон иако има ванредно снажне мишиће не може да учине ни најмањи скок пре него би дигао у исто време све четири ноге.

Стари Египћани су употребљавали хубриште као инкубатор. О томе пише римски писац Плиније у десетој књизи своје „Историје природе“. Јаја су стављана у хубре где су се из њих, услед топлоте, излегалли млади.

Родитељи из племена Маја нарочито су вежбали своју децу да гледају разроко, пошто је то био знак отмености. Да би то постигли

стављали су децу да седе и нетрепаче гледају у једну воштану куглу испред самог њиховог носа.

Лењивац није баш најлења животиња. Иако он спава свој дуг зимски сан ипак није на првом месту по дужини спавања. Рекорд држе мишеви и питоми зечеви, који дневно задремају 16 до 18 пута, а кад се ова кратка дремања саберу износе више него цео зимски сан лењивца.

Многе бање, односно лековите воде, биле су познате још у давна времена, што се данас може тачно утврдити на основу многих оруђа пронађених на изворима, који потичу још из каменог и бронзаног доба.

Римљани су често и много употребљавали воду, а зидали су и велике грађевине-купатилу у којима су проводили доста времена. Делили су минералне воде на: сумпорне, кречне, слане и битуминозне. Нарочито су ценили минералне воде које су лечиле болести очију, камена у жуци и бубрезима, затим оне које чисте организам и црева од штетних материја.

Грчки писци у својим делима помињу преко двадесет бања где се лечило много болесника. Разни храмови су просто били саставни делови бања. Свештеници су дочекивали болеснике, бодрили их и одводили у храмове да би тамо преноћили, јер се веровало да ће тако још пре оздравити.

Нарочито је много бања било у Галији, затим у Азији, Африци и на Балкану. Зна се да је Цезар, а и остали римски цареви, своје болесне војнике слао на лечење у бање. Али, бање су временом затрпане, тако да су у Средњем веку готово потпуно ишчезле. Међутим, и даље је, ипак, било неких минералних извора, само што су њихову воду користили људи из најближе околине.

У Ренесанси почиње поновна употреба минералних вода. А ипак њихова лековитост се ставља на последње место, јер су лекари све сводили на веру болесника, физички и душевни одмор, као и на промену ваздуха и хране.

Многе воде у Југославији биле су познате још за време римског царства, о чему нам говоре разни записи и споменици.

Тако су Варајдинске Топлице биле познате још у другом и трећем веку пре наше ере, што дознајемо на основу римских споменика.

Према једном пронађеном запису бања се звала „Aquaе Jasae“ и „Aquaе Konstantinianaе“ јер ју је обновио и украсио сам цар Константин, после једног пожара.

Вода Врњачке Бање је била коришћена за време Рим-

НАШЕ БАЊЕ И ЛЕТОВАЛИШТА КРОЗ ВЕКОВЕ

љана. Приликом каптаже топле минералне воде 1924 године наишло се на једно удубљење у стени на самом извору, одакле су Римљани захватили воду. Ту је нађено такође преко две стотине разних новчића из времена пре наше ере, као и из трећег и четвртог века.

У бањи Врућници код Теслића откопани су римски зидови у облику квадрата, који су заграђивали четири јака топла извора, а у муљу је пронађен римски новац и прстенови. Болесници су их бацали да би „даривали“ вре-
ло.

Такозвано „римско врело“ налази се у Доњем Габернику. При откопавању извора пронађен је чак и први уређај за каптажу, који се састојао из издубљеног врбовог дебла. У бунару, а и околини, налазило се глинево посуђе, гвозден нож и други предмети који су припадали, вероватно, халататском периоду. Крајинске Топлице су се у време Римљана звале „Aquaе Vivaе“.

У близини извора у Нишкој Бањи нађен је римски новац и гробови зидани римском опеком, као и остаци великих здања на три метра испод површине земље. У једној од просторија још су биле очуване и галерије за седење, а и римска каптажа.

Разне ископине у јојдном купатилу код Сиска — (Сицилија је била значајан град Римљана), показују да су ту у римско време, постојала купатила са разгранатим водоводним цевима.

Каже се да се у термалној води у Сплиту купао римски цар Диоклецијан. У бањи Црни Губер код Сребренице пронађени су остаци римског купатила, које потиче из 220 године.

Турци су, такође, познавали и употребљавали бање, али и основали неке нове. Тако се каже да је топла ми-

нерална вода Врњачке Бање била позната још у прво време турске владавине. Крајем 18 века Ђор Мехмед-паша је у њој подигао два базена, а његов син Хусеин 1842 године и трећи.

Купатило у Рибарској Бањи су, вероватно, сазидали Турци. Болесни Турци су се купали у базенима, а у рупама, ископаним у близини извора — народ, раја.

Алија Бањеновић, спахија из Новог Села, долазио је у Врњаче са својим женама и децом, а доводио је и своје госте. Сељаци из околних села морали су да доносе по-
нуде спахији па су становни-

ци проклињали своју воду. Када су 1832 године протерани Турци из ове нахије, сељаци су озлојеђени затрпали извор да би га бар прикрили.

Турци су подигли и Соко Бању, што се закључује по архитектури самог купатила налик на турске хамаме, а и начину каптаже.

Међутим, и поред тога што су неке наше бање биле познате још у давна времена, многе су, после тога, дуго времена заборављене. Разни услови су утицали на то, а многе приче и легенде говоре о томе како су бање поново откривене.

Лековитост врњачке воде се, по народном предању, прво показала на кобили чаџанског владике Јанићије. Владика је јашући на њој, сипљивој, обилазио своје парохје. У Врњачима ју је морао оставити, јер није могла даље. Остала је да лута. Пила је неку топлу воду, која је извирала из сувог речног корита. После извесног времена — потпуно је оздравила. Многи болесници су онда навалили да пију ту воду. Глас о њеној лековитости убрзо се проучио и Врњачка Бања је, из дана у дан, постајала све чувенија.

Слично предање постоји и о откривању Бање Ковиљаче. Наиме, поред једне сумпоровите баре водио је главни пут из Босне за Србију. По падинама и оградницама планина Гучева од прастарих времена било је богатих рудника, због чега је ту да пролазило доста људи и каравана. Прича се да су крај те баре неки кириџије морали да оставе изнемоглог коња свег у ранама. Коњ се вукао и падао по тој бари, уваљујући се у блато, сумпоровити муљ и кириџије су се изненадиле када су одбаченог и рањавог

коња, нашли потпуно излече ног, како пасе. Тако је откриена лековитост баре, која се некад звала „Смрдан Бара“, па „Смрдан Бања“, и најзад Бања Ковиљача.

Али, постоје приче да су лековитост неких бања утврдили и људи. Русанда дуго година није била позната. Али када се сеоски свињар Стеван Ранисављевић излечио од болести, због које је био хром и ишао на штакама, к себи га је позвао сеоски парох. Стеван му је признао да се купао у језеру и каљужао у блату. Да би проверио ово парох је на себи и својој сестри опробао воду и блато. После дужег облагања болесних места блатом обоје су били излечени. Парох је онда покренуо акцију и основао друштво које је подигло купатило та сплавовима у језеру.

Вишеградска Бања је случајно откривена. Мештани су отварајући каменолом грањита повредили изворе и вода је почела да сипља. Убрзо се утврдила и њена лековитост.

Тамо где се данас налази Матарушка Бања пре 1897 године били су врбаџи и њиве. Велика поплава Ибра када се излио из свог корита, уствари је, открила бању. Кроз данашњу бању јуриле су матице, и однеле земљу, оставивши продоре и рупе. У једној од њих, сељаци су нашли топлу смрдљиву воду. Порезници из Краљева су хтели да процене уништено земљиште и ослободу се љаке од порезе. Пошто им се учинило да је ова вода лековита, послали су је на анализу, која је потврдила њихову претпоставку. Истог лета, сељаци су рупу проширили и воду. Доцније, у повратку, кириџије су се изненадиле када су одбаченог и рањавог

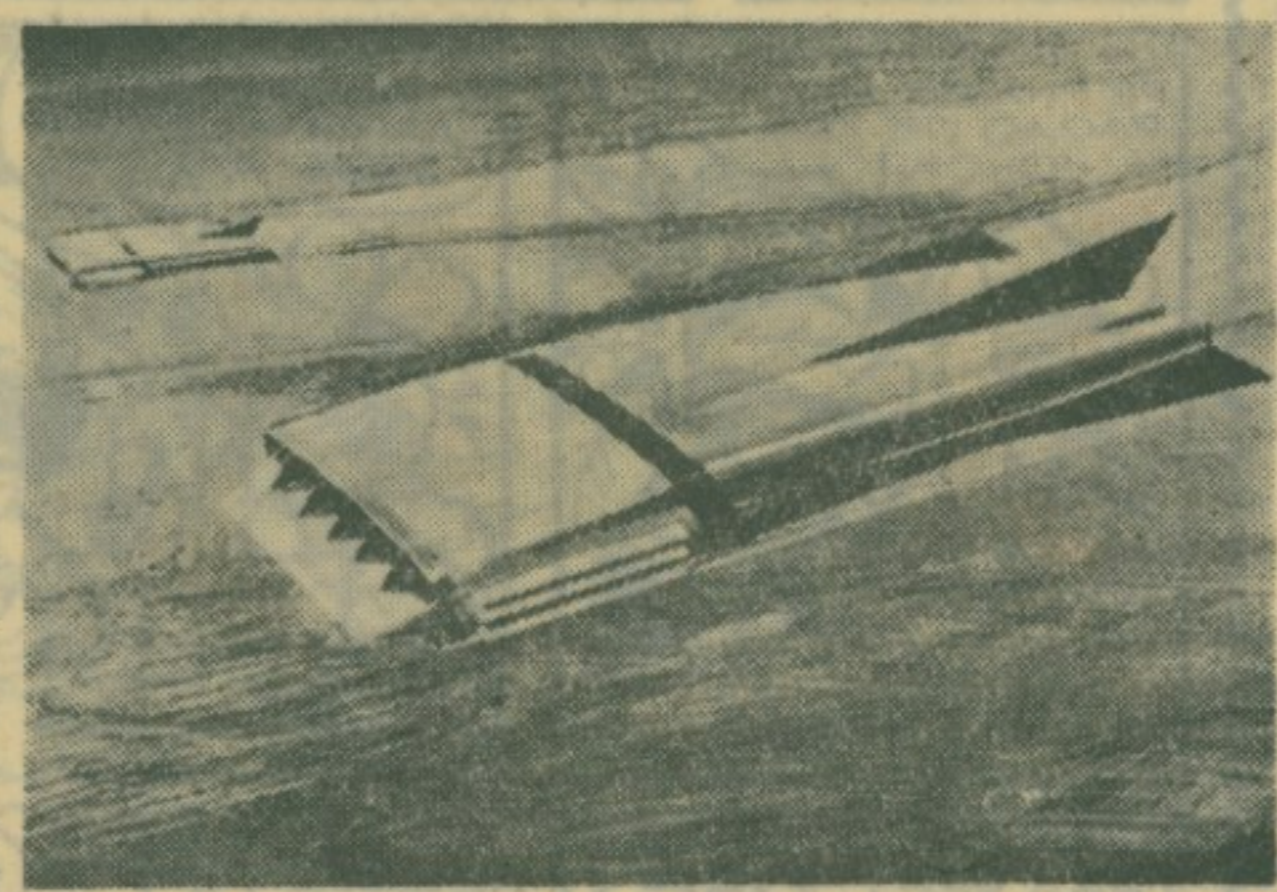
ФАНТАСТИЧАН НАПРЕДАК

Што је авијација неколико година тапкала у месту поново је учинила један фантастичан напредак. Тек што би конструисали један тип авиона а убрзо се испоставило да је већ превазиђен. Једни авиони, чудно савремене технике постоје већ, други ће бити тек остварени, а то све чини део нашег свакодневног живота.

На слици се види један будући атомски авион за који је предвиђено да лети 7.500 километара на час тако да ће пут од Њујорка до Лондона прелазити за 98 минута.

Исти је случај и са аутомобилима. Већ постоје кола без точкава која иду и по суви и по води, изграђени су прототипи скутера без точкава и војна кола која клизе неколико сантиметара изнад

тла, а такође и возови који Европи који је усвојио овакав саобраћај. Показало се да је практичан: не омета градски саобраћај јер јури трасом изнад градских улица, а може да постигне веома велику брзину.

стриски град ВЛАДИВОСТОК, чије име у преводу са руског значи „Владај Истоком!“. Град има око 290.000 становника. У њему се завршава сибирска железничка пруга.

Црно језеро

У Памиру на висини од 3.914 м лежи језеро КАРАКУЛ од 364 км² — по површини јешто веће од Охридског. Нема наједне отоке, а име му је турско: кара — црн и кул — језеро.

нивоа дошло је углавном у сливу Волге због задржавања падавинских вода у дубоком орању и повећаног испаравања са великих вештачких језера. У далекој прошлости језеро се звало Гирканско, затим Хвалиско или Хвалинско а у новије време Касписко. Сва три назива потичу од имена народа који су некада живели на његовим обалама: Гиркана, Хвалиса и Каспијаца.

Владај Истоком!

У заливу Златни Рог, на западној обали Јапанског Мора, лежи велика лука и инду-

ЖИВОТ

Године су погрбиле Муронову леђа. Изгубио је у тежини, а његови мишићи снагу. Хладноћа се увукла у

срж његових костију. Кад је вечни сумрак готово потпуно уништио његов вид, освануо је дан — последњи на робији, час слободе.

Тулонска лука личила је на ирванињак. Људи су дошли да виде 117-годишњег робијаша при изласку на слободу. Кад је Мурон, кога су водила два чувара, сизало са галије, лице му је изгледало као камена маска. Последње године изобличиле су црте његовог лица, а готово следе очи нису могле да поднесу толико жељену светлост сунца.

Људски гласови су умукли... То више није био то-век него сенка, безлична сенка са неког другог света. Људи су се помакли да начине Мурону пролаз. Тетурајући се ишао је изнемогли старац. Постигао је свој циљ, али га је живот изневерно.

Опет је Мурон брзо лао у заборав. Непажено је живео још седам година у једној бедној собици у поткровљу и хранио се отпацима из једне морнарске крчме. Једне необично хладне зиме нису га видели данима. Суседи су се забринули а кад су ушли у његову собу нашли су га мртвог. Око трдих уста као да је лебдео осмех среће. Најзад је дозволио да га смрт победи у 124 години живота.

Према документима Мурон је човек који је досад најдуже живео. Појављивали су се и људи који су тврдили да имају више година него што их је имао Мурон, али, нико од њих то није могао да докаже. У Тулону још и данас постоји кућа у којој је умро Мурон и она се показује странцима као нарочита знаменитост.

ПЛАМЕН ШИБИЦЕ НА 400 КИЛОМЕТАРА

Недавно је америчким стручњацима пошло за руком да конструишу појачивач светлости, налик на појачивач гласа, тако снажан да су га назвали „направа помоћу које видимо и оно што се не види“.

Нови уређај је уствари невероватно осетљив електронски инструмент помоћу кога може да се продре дубље у материју и простор него досад било којом познатом направом. Она омогућује да се виде или фотографишу у свемиру веома удаљени објекти па и да се дубље проникне у атом. Јер, иако је науци успело да разбије атомско језгро, практично га још нисмо добро видели. Нова направа омогућује да се атом сниме на фотографску плочу и да се темељније проучи.

Сама направа резултат је дугогодишњих испитивања и сарадње индустријских предузећа. Уствари она је једна електронска цев која с једне стране прима светлост а с друге је испушта на светлеће платно 3.000 пута појачану.

Колико је ово велики успех показује следећи пример: пламен шибнице обично се види на отстојању од 200 метара, а уколико је ванредно лепо време онда и до 300 метара. Међутим, помоћу нове направе упаљену шибницу можемо видети на 400 километара далеко.

Чему треба да послужи ова направа?

Човек је успео да продре дубоко у свемир. Помоћу телескопа у Маунт Паломару виде се звезде удаљене од Земље милијарду светлосних година. Даље није могао. Али он хоће дубље да продре и у тајне материје. Пошто је открио многе тајне атома, жели да види како се понаша разбијени атом.

Када се цинковски телескоп на Маунт Паломару снабде овом електронском цеву он ће моћи и даље да продре у свемиру, јер ће његово сочиво сада имати пречник не пет него тридесет метара. Два америчка научника, Мартин Перл и Лауренс Џонс су већ покушали да сниме делове атома. Фотографске плоче ће се разликовати од постојећих јер ће бити не само прецизније него ће показивати пут и брзину саставних делова атома после разбијања атомског језгра. Досада је атомистима ово веома ретко полазило за руком. Направа такође омогућује фотографисање и таквих брзина које су равне брзини светлости и таквих ситних честица које претстављају само милијарди-ти део милијардног дела грама.

Ова направа ће унети праву револуцију у науку и помоћи за даље продирање у многе тајне.

ПИШЕ РОМАН

Статистика из 1959 године каже да је те године живело у Европи 450 људи старијих од 100 година. Поред тога она показује да је човечи век знатно продужен последњих 30 година.

И раније је било случајева велике старости, које уколико нису документоване, треба приписати фантазији. Најстарији човек, о чијој старости постоје писмени докази, свакако је Француз Жан-Батист Мурон. Умро је заиста у дубокој старости — кад је имао 124 године.

Као седамнаестогодишњи младић Жан-Батист Мурон био је 1684 године осуђен од једног француског суда због разних кривичних дела палењине, на казну „сто година и један дан присилног рада на галијама ратне флоте“. То је у оно доба била казна за тешке преступнике, и сви су знали да је гора од смртне. Робијаш на галијама доживљавао је сукоб са мучењима. Везани ланцима за клупе у најнижим одељењима галија, мучени и бичевани од сурових надгледника, они су морали и дању и ноћу да веслају. Смрт је за њих претстављала спас од претешких мучака.

Мурон се успротивио закону природе и победио га. Док су његови сапатници брзо трошили снагу, после чега су њихова тела бацана у море, а упражњена места заузимали други робијаша, Мурон се чак очеличио и навикао на живот у мрачној пројекцији за веслање. Под кривим траговима које су остављали бичеви надгледника његови мишићи као да су се окаменили. Ни најсуровији мучитељи нису могли да сломи његову снагу. Године су пролазиле а Мурон је седео за истим веслом. Његове бутине су урезале дубоке жлебове у дрвену клупу. Надживео је све своје сапатнике па и своје мучитеље.

Деценијама су гвоздени окови стезали зглобове Муроних руку.

Једног дана изненада је дошло олакшање. Француска флота је увела бродове на галијама. Галије су одбачене и усидрене у лукама, чекале да понекад притекну у помоћ. А пуњене су новим затвореницима јер за њих није било места више у затворима. Беспослелом Мурону године су се вукле као на леђима пуца. Његова галија била је уковљена у тулонској луци и изгледало је да ће му тело ту истраунути.

Мурон је остарио, коса му је поседела, али снага није била сломљена. Сваке године урезивао је мали знак металном кашиком на својој клупи. Једнога дана капа је баш бројао зарезе, један официр је вршио инспекцију „пливајућег затвора“. С пуно ироничности он упита Мурона:

— Шта мислиш да радиш кад ти истекне казна?
— Покушаћу да поправам своје грешке, — одговори мирно Мурон.

Официр је замишљено посматрао старог човека, затим га лако ударио по рамену и рекао:

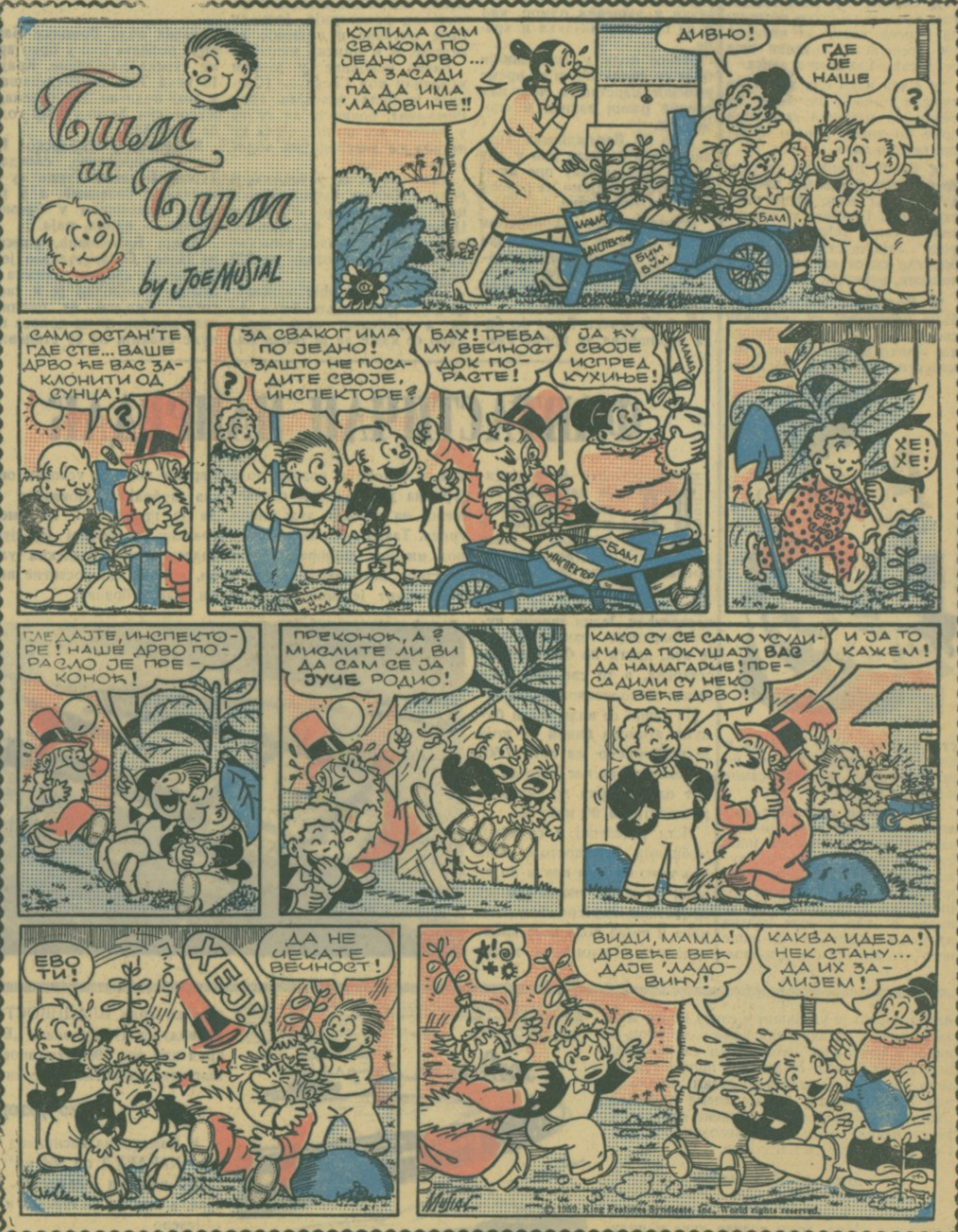
— Видећу шта могу за тебе да учиним.

У Мурону се родила нада да ће још једном осетити топле и светле сунчеве зраке.

Дуго је чекао на помиловање. Време је све спориче пролазило. Нови чувари и нови робијаша заузимали су места старих. Кад је једног дана пребројао зарезе на клупи, закључи да је навршио 100 година живота. Још седамнаест година и његовој казни је крај.

О стогодишњем робијашу на старој галији почело је наједном да се прича у тулонској луци, тако да је њен командант обавестио о томе и краља Луја XV. Без оклевања краљ је помиловао Мурона, али тада се десило оно, чему се нико није надао: Мурон је одбио помиловање. Слободу је чекао раније, дуго, и био преварен — зато је сада гордо одбио краљеву милост. Био је чврсто одлучио да постигне оно што још никад нико није: да одробија 100 година и један дан!

Муронова тврдоглавост је изазвала прво чуђење а затим подругивање, али он је остао при своме. Најзад га је власт препустила судбини, сматрајући да ће га смрт ипак одвести данас или сутра. И Муронев случај је пао у заборав.

НОЋИ НИСУ НЕМЕ

Там. Там-там. Там, там-там... Земља је још топла, а ноћ се већ спустила, као увек — тиха и тамна.

Там. Там-там... Там-тарам. Звезде жмиркају с неба. Там... Трам... Там.

Из колибе су излетела тројица. Изнели су на обручу затегнуту коју уловљене животиње. И они су те исте звуке поновили ударајући шакама по затегнутој кожи.

Там. Там-там... Негде издалека јавио се још неко. Ударци су се са истока преносили на југ.

Ударци су стигли на далеки југ. Њих је неко послао са истока. А ту се налази Кенија. Из ње је дошла вест која је значила поруку. Шта она казује знају само они који је шаљу и они који је примају.

Из Кеније у Мозамбик, португалску колонију!

Обале Мозамбика заплускују таласи Индуског Океана. Наслоњен је на Тангањик, Њасу, Северну Родезију и Јужну Родезију, а југозападно је Југозападна Афричка Унија. Кроз Мозамбик протиче Замбези, река која доноси много воде у Индуски Океан.

Мозамбик ћути, али да ли ће још дуго?

Португалија има још колонија. Одавно је она побила јарболе и на другим местима и окачила своје заставе које се виоре на жарком афричком сунцу.

Там-там је пренео и са северозапада једно обавештење.

Из Родезије и Њасе из Гане и Гвинеје удари руке преносе вест да колонизатори убијају људе зато што неће да се покоравају једино њиховој речи и жељи.

Колики је Мозамбик? На 279.000 квадратних миља жије нешто око 6 милиона становника.

Из Мозамбика су још из прошлих векова Португалци извлачили мушкарце и продавали их као робове на свим пијацима. Белци су их куповали. У прошлом веку и почетком овог, у Бразилији су најлакше и за скупе новце продати многи снажни људи из Мозамбика. И сада се одатле извлаче најснажнији и најздравији. Њих има у јамама јужноафричких рудника бакра, а у Северној Родезији их добро плаћају.

Португалци нису никад улагали у Мозамбик чак и не желе да било шта у њега уложе. Они само извлаче: из плантажа шећерне трске — шећер, од мозамбичког па-

мука раде се тканине али не за домороце, памук путује даље... Чај се пије свуда по свету са плантажа Мозамбика, а манган се товари и плови водама океана и мора иако домороци од тога немају користи.

О португалским колонијама у Африци релативно се мало зна јер португалска влада жели да их држи далеко од свега света. За португалско „Министерио до Ултрамар“ у Лисабону, перо је опасније од сваког ватреног оружја, зато се нерало примају они који могу да пишу. Црнци немају готово никакву прилику да путују изван својих колонијалних територија. Једино може у Мозамбик да залута богати туриста. Да би разгледао егзотику Мозамбика мора добро да плати. Фотографски апарат и камера се не носе окачени о рамена.

Положај црнца у португалским поседима Африке је ропски рад који Португалци службено називају „организовани рад“.

Сваки одрасли црнач способен за рад обавезан је да да свој удео на „организованом раду“. Од тога је ослобођен само онај ко докаже да је способен да обради и своју земљу. А колико је таквих? Ко је у стању да издржи толики напор? Црнач се преко „организованог рада“ узима и за рад на плантажама и у најдубљим јамама у рудницима. Ако ко има среће да буде одређен за рад на приватним имањима и предузећима код белаца, послодавци морају да са њима склопе уговоре.

Сваки црнач запослен као домаћа радна снага, као посруга код белаца, мора да има неку врсту личне легитимације на којој се његов послодавац потписује сваког дана. А шта бива ако полиција случајно наиђе на црнач чији кортон тога дана белаца није оверио? Осуђен је на велике муке, па и на прогонство.

Кад црнач чује за острво Свети Тома, где се налазе плантаже какаоа, он зна шта га тамо очекује. На острво су многи отишли али је мало оних који су се вратили оданде.

Да би се одржао систем експлоатације црнача колонијална власт спречава ма какву политичку активност и организовање црнача. У португалској Африци они не мају ни културне ни било какве друге активности. Али тамо постоји чудна пракса — законом је предвиђено да црнач може постати „белац“. Само, да би то постао урођеник мора да се обрати суду и докаже да говори португалски, да је хришћанин-католик, да има одређена финансијска средства и да се одрекао црначких обичаја и начина живота. Тада тек он постаје пуноправни португалски грађанин.

Међутим, иако се Португалци труде да изолују своје колоније од осталог света нарочито од утицаја антиколонијализма и нацио-

налног буђења у Африци, не успевају да спрече гласове да допру и до Мозамбика.

За последње догађаје у Конгу, раније у Родезији и Њаси, за састанак претставника Кеније у Лондону, сазнали су и становници Мозамбика. Жене и људи будни су сваке ноћи очекујући да чују ударце там-тама.

Колико ће то трајати? Колико ће још колонијалне власти да спречавају становништво Мозамбика да сазна вест са друге стране?

Преко там-тама Мозамбик је обавестио да су власти извршиле велика хапшења у португалској колонији Анголи. Лисабон не може то да сакрије.

И опет ће из тихе ноћи изронити звук там-тама да саопшти неке нове весте.

Званичан почетак такмичења у троскоку као лакоатлетској дисциплини био је на првим обновљеним олимпијским играма у Атини 1896 године.

Троскок је напорна дисциплина јер изискује брзину, еластичност и велику нервну концентрацију, па је зато одлучено да се у њој такмиче само мушкарци. Мада се троскок код разних народа среће као обична дечачка игра и забава као и бацање камена с рамена, он је пун развој доживео тек кад је постао олимписка дисциплина.

На свакој досад одржаној олимпијади постављани су нови олимпијски или светски рекорди у троскоку. На листи победника налазе се такмичари са свих континената сем Африке, а освајачи медаља су разних народности.

Популарност ове дисциплине и њен развој везан је за ванредне успехе петорице такмичара међу којима се нарочито истичу двоје који су победили на две узастопне олимпијаде: Американац Принстајн на Олимпијади у Паризу 1900 и у Сент Луису 1904 године и то са резултатом преко 14 метара; сем тога он је једини атлетичар који је поред овога победио и у скоку удаљ. Други изванредан такмичар је бразилијански црнач Ферјејра де Силва који је на Олимпијади у Хелсинкију 1952 године поставио светски рекорд од 16,22 метра.

Рекорди и победе у троскоку били су 14 метара и неки сантиметар све до Олимпијаде у Паризу 1924 године. Гада је Аустралијанац Винтер померио олимпијски рекорд далеко изнад 14 метара — на 15,55, што је било готово за цео метар више од претходног. Затим долази велики успех Јапанаца који су на две следеће олимпијаде убедљиво победили. Прво се прославио Намбу на Олимпијади

БРАЗИЛИЈАНАЦ ДЕ СИЛВА ОСВОЈИО ЈЕ НА ОЛИМПИСКИМ ИГРАМА У ХЕЛСИНКИЈУ И МЕЛБУРНУ ЗЛАТНЕ МЕДАЉЕ

у Лос Анђелосу са резултатом 15,72 метра а на следећој у Берлину, Наото Тајима који је први савладао „звучну границу“ од 16 метара. Одмах после рата на Олимпијади у Лондону постигнути су нешто слабији резултати, али се зато у Хелсинкију и стакао изванредни скакач — де Силва. Једини је он тада савладао границу од 16 метара, али је други, Рус Шчербаков, био сасвим близу — 15,98 а одмах после олимпијаде поправио је де Силвин рекорд на 16,23 метара. На олимпијади у Мелбурну настало се неколико изванред

них скакача. Већ у другом покушају Ислањанин Анерсон постигао је бољи резултат од дотадашњег рекорда. Чак и трећи такмичар је прешао 16 метара. У овако оштрој конкуренцији де Силва је морао да напрегне све своје силе и да изванредним скоком од 16,35 метара победи своје противнике. Редовним тренингом и спортским животом де Силва постиже и даље изванредне резултате и не би било чудно кад би и по трећи пут победио у троскоку на следећим олимпијским играма у Риму за које се марљиво спрема.

Стене нам причају ИСТОРИЈУ ЖИВОТА

ДЕВОН

Овај период, дуг 42 милиона година, добио је име по енглеској покрајини Девонширу, али стене са фосилима из овог времена нађене су и у многим другим крајевима света. Највише су пронађени фосили риба, и зато се, често, овај период назива и „доба риба“. Огромна риболка створења живела су у великом броју по рекама, а још средином овог периода и праве рибе су биле доста распрострањене. Ајкуле (12) су већ пливале морима. На слици је приказано како их лови циновски динихтис (13), који је био дуг преко 10 метара. Неке из ове породице риба имале су „плућа“ и могле да опстану и на копну, док су друге имале снажне ноге и ходале по земљи. Крајем овог периода од тих врста риба развиле су се амфибије.

КАРБОН

Насlage угља које и данас постоје биле су створене пре краја овог, 50 милиона година дугог периода познатог под именом Карбон. Мочваре су биле пребивалишта чудних амфибија (14). Неке од њих личиле су на мале крокодиле, друге су потсећале на огромне даждевњаке, а неке су биле сличне великим змијама. На копну је бујала вегетација. У каснијем Карбону појављују се инсекти, међу њима и циновски вилин коњик (15) чији је распон крила износио преко 70 сантиметара.

ПЕРМ

Називан по области Перм у Русији овај период од 20 милиона година широко је заступљен и у многим другим крајевима Европе, Јужне Африке и Америке. У мору је било још много брахиопода, а љускара и риба и у сланој и у слаткој води. Амфибије су такође биле многобројне али и довољно велике и снажне да се одбране од нових дошљака — рептила. Неки од ових циновских гмизаваца били су слабо покретљиви као мошопи (16) биљодери дуги око три метра. Едафосаурус (17) такође биљодер, достигао је дужину од четири метра. На њима је имао огромне коштане бодље, повезане разаном кожом. Улога овог „једра“ остала је и до данас непозната.

ТРИАС

Период Триаса трајао је 32 милиона година. Иако целокупно узевши, то претставља релативно кратак период, његов значај је огроман јер је био раздобље два основна ступња развита живота на земљи. Великим амфибијама су дани били одбројани, а оне које ми знамо из тог су времена. Рептили су били врло распрострањени и спремни да заузму место својих претходника и предака. На слици су приказани: огромна амфибија лабиринтодонт (18), један мали месодер диносаурус (19) и једна животиња, слична крокодилу, како плива (20).

Медицина кроз векове

ПАРАЦЕЛЗУС СПАЉУЈЕ ГАЛЕНА И ХИПОКРАТА

Ауреол Филип Теофраст Бомбаст фон Хонхајм, назван Парацелзус (1493—1541) сматрао је самог себе спасоцем медицине шеснаестог века. По његовом мишљењу, сви лекари пре њега били су приспољни идноти — Гален, лажов и варалица; Авицена обичан кувар који је кувао траве и корење. „Ја треба да будем владар, — узвикивао је Парацелзус — и краљевство ће припасти мени.“

И заиста он је освојио „краљевство медицине“ и њиме суверено владао. Јер, иза његових бомбастичких и хвалиса-

чин да би својим ученицима могао да каже: „Господо, да почнемо још једном од самог почетка.“

Остали професори били су запрепашћени оваквим Парацелзусовим „приступним предавањем“. Њихово запрепашћење претворило се у право огорчење кад се он својим студентима обратио с катедре не латинским, као што су сви чинили, већ немачким језиком погодним само, како се у то време међу ученим људима сматрало, „за обраћање коњима“. Али, Парацелзус је наставио да држи своја предавања и да пише своја дела на говорном немачком језику.

вих речи крила се једна јака личност која је, како каже један историчар медицине, својим гласом срушила зидове Галенове зграде.

„Досадашња медицина успевала је само да прави лекове; лекари су трамплили здрав разум за празна учења; лекар мора да по књизи природе ступа сопственим ногама, — говорио је Парацелзус. Он се и придржавао онога што је проповедао: још као млад прокстарчио је Енглеску, Турску и Грчку покушавајући да открије „најдубље корење медицине“.

Парацелзус се родио у Швајцарској, а студирао је медицину на италијанским, немачким и француским универзитетима. Године 1515 добио је титулу лекара. Читавог живота остао је луталица. Чак и катедра анатомије, коју је 1527 године добио у Базелу заузимајући познати штампара Фробена није могла да га задржи на једном месту. Прича се да је своју краткотрајну професорску каријеру у Базелу почео малом „ватрометом“: на катедру је донео мангал с распаљеном ватром и пред окупљеним студентима бацно је у њу Галенова, Хипократова и Авиценина дела. То је био његов на-

Читава Парацелзусова делатност била је усмерена против схоластике и слепог потчињавања ауторитету старих величина. То је, уосталом, и значило јавно спаљивање Галенових списа. Његов основни циљ био је да створи медицинску науку засновану на општим и запажањима. Одбацио је старо учење о четири течности у човеком телу од чије равнотеже зависи здравље и болести и сматрао је да су процеси који се одвијају у организму хемиски.

С правом можемо Парацелзуса сматрати оснивачем медицинске хемије, јер је он први проучавао терапеутско дејство разних хемиских елемената и једињења. Поред тога што је увео у праксу нове, хемиске лекове, он је проучавао и биљне лекове које је справљао у виду тинктуре, екстракта и еликсира. Његово тврђење да лекове треба дати у одређеним дозама према узрасту болесника, јачини и врсти обољења, било је за оно време нешто потпуно ново.

Лек против свих болести не постоји, тврдио је Парацелзус, и због тога је неопходно потребно тражити специфичне лекове за поједина обољења. Дужност је хемичара односно алхемичара, да из разних минералних и биљних сировина путем дестилације издвоји нове лекове.

И у хирургију је Парацелзус унео нове идеје тврдећи да пре свега „ране треба бранити од спољашњих непријатеља“ чистим завојима.

Међутим, његова схватања у области медицине и природних наука, мада у суштини материјалистичка, нису била ослобођена средњовековне мистике и религије. Таково је, на пример, његово учење о вишем духовном принципу који, тобоже, регулише животну снагу организма.

Поред тога, у узрочнике болести он убраја и утицај планета, као и враџбине. Али, треба се сетити времена у коме је он живео да овакве заблуде буду схватљиве.

На несрећу, после његове смрти његови ученици и следбеници све више су се приклањали његовом мистицизму, запостављајући његово трезвене, чисто материјалистичке идеје.

АНТАРТИК СЕ ДЕЛИ НА ДВА КОНТИНЕНТА

Испитујући најновији земљин континент на Јужном полу, геолози су створили претпоставку да се његова површина састоји из два дела који су различитог порекла. Посумњали су да се ови делови спајају дубоким улегнућем које покрива ледена калота, али доказа за ту претпоставку није било. Међутим, на међународном симпозијуму који је недавно одржан у Буенос Аиресу, два америчка сенсмолога су изнеле доказе да је овај јужни континент заиста подељен надвоје пукотинио која се протеже од Росовог до Белингхаузеновог Мора. До истог закључка је дошао и новозеландски научник доктор Хатертон. Сада је, ако се сме тако рећи, проблем решен: Антарктик се састоји од два континента која су настала у разним геолошким периодима.

ТРЕКИ НА ПЛАНИНИ

ВАЛТ ДИСНЕЈ

НАРЕДНИХ ДАНА СТАРИ ТЕО ДАВАО ЈЕ РУДИ-ЈУ СВЕ ТЕЖЕ ЗАДАТКЕ...

САМО НАПРЕД! НЕШЕШ ТУ ВАЈДА ДА ПРАВИШ ГНЕЗДО!

... И ЗАПАМТИ ДА РЕЧ „ВОДИЧ“ НЕ ЗНАЧИ САМО ПЕЊАЊЕ НА ВИСОКЕ ВРХОВЕ БЕЗ ПАДАЊА! ОНА ЗНАЧИ ВОДИТИ ДРУГЕ... ПОМОКИ ДРУГИМА... МИСЛИТИ НА ДРУГЕ ВИШЕ НЕГО НА СЕБЕ!

ТЕ ВЕЧЕРИ... КАКО АКО ПРОНА-ПРЕ-ДУЈЕ? БИКЕ КАО ЊЕГОВ ОТАЦ!

НАЈЗАД, ПОСЛЕ ВИШЕ ДАНА НАПОРНОГ РАДА, СТАРИ ВОДИЧ ЈЕ ЗАДОВОЉАН...

ВИШЕ ТЕ НЕМАМ ЧЕМУ НАУЧИТИ! ОСТАЛО ЗАВИСИ ОД ТЕБЕ!

УЧИНИКУ СВЕ ШТО МОГУ!

КАД СЕ КАПЕТАН ВИНТЕР ВРАТИ ПОПЕКЕМО СЕ НА ЦИТАДЕЛУ... ПЛАНИНУ КОЈА ЈЕ УБИЛА МОГ ОЦА!

КАСНИЈЕ, У КРЧМИ У КОЈОЈ РУДИ РАДИ...

ДОК СИ БИО ОТСУТАН ДОЛАЗИО ЈЕ КАПЕТАН ВИНТЕР! АЛИ ЈЕ ОТИ-ШАО!

О... ОТИ-ШАО?

ДА... НИЈЕ МОГАО ДА НАЂЕ ВОДИЧА КОЈИ БИ С ЊИМ КРЕНУО НА ЦИТАДЕЛУ... И ТВОЈ СТРИЦ ЈЕ ОДБИО!

ТЕ НОЋИ У КРЧМИ, РУДИ СЛУША СТРИЧЕВУ ПРИЧУ...

НИ ЗА ДВОСТРУКУ НАГРАДУ НЕ БИХ ИШАО С ЊИМ!

РЕКАО САМ МУ: „КАПЕТАН ВИНТЕР, ИЛИ КУС ВАМА ЗА ПОЛОВИНУ ПЛАТЕ, ИЛИ ОВАКУ ПЛАНИНУ СЕМ ЦИТАДЕЛЕ!“ АЛИ ОН ХОКЕ БАШ ЊУ! ТАЈ ЧОВЕК ЈЕ ЛУД!

КАПЕТАН ВИНТЕР НИЈЕ ЛУД! КАД БИ ХТЕО МЕНЕ ДА ПОВЕДЕ ЈА БИХ ЊЕМУ ПЛАТИО ЗА ПЕЊАЊЕ НА ЦИТАДЕЛУ!

ТИ БИ ЊЕМУ ПЛАТИО! ПА ТИ ЈЕДВА ИМАШ ЗА ГОЉИ ЖИВОТ!

ЖЕНА У АРЕНИ

У време кад друге девојчице кроје хаљинице за лутке и носе плетенице низ леђа, Жанета Берике, кћи ресторатера у Бордоу, имала је само једну мисао: да присуствује свим коридима које се одржавају лети у аренама града.

— Мој најлепши дан, — каже Жанета, — био је кад ми је било десет година и кад сам први пут присуствовала кориди. После тога сам зажелела да и ја једног дана сиђем у арену и почнем каријеру као тореадор.

Од торбареза...

Наравно, родитељи су покушали да Жанету одврате од њене замисли и да је уразме јер тај позив, по њиховом мишљењу, није за жену.

Са 16 година, без одобрења родитеља она је напустила дом и почела да лута горбрећи по целој Јужној Француској. Једино није крстарила између Нима до Бордоа пошто се тамо не одржавају кориде. Тако је живела пуне три године, и гледала све

је ипак ангажовао за претставе балета на води. Жанета уствари није знала ни да плива и замало се није удавила у базену. После су је ставили на програм у улози кловна. Тако је провела зиму, а чим је грануло пролеће напустила је Јужну Француску и отишла да тражи арене.

После оваквог потуцања она се помирила са породицом и вратила кући, али под условом да је родитељи не ометају у њеном позиву.

Кума торера

Као и раније, Жанета је наставила да се врти око хотела у коме су отседали матадори и сви они који учествују у борби с биковима. Тако су је временом сви упознали.

Чим би неки нови тореадор дошао у Бордо причали би му о „Буанити“ — „куми тореадора“.

Најзад 1957 године главни организатор борбе с биковима позвао је Буаниту да пође с њима у Шпанију и тамо види и научи праве вештине борбе с биковима.

Њен велики дан

Пошто је од раног детињства пратила борбу — видела је преко 500 корида — била је убеђена да већ може и сама да уђе у арену.

Јула 1957 Жанети су дали улогу заменика у једној борби. Присутни су били сви велики матадори. Морала је да савлада младог бика и прободе га мачем. Отада она званично постаје Буанита.

После првог успеха ангажована је за две турнеје. Бориће се у свим већим градовима Колумбије. Када су је упитали:

— Да ли мислите да се борите и у Француској? — она је без двоумљења одговорила:

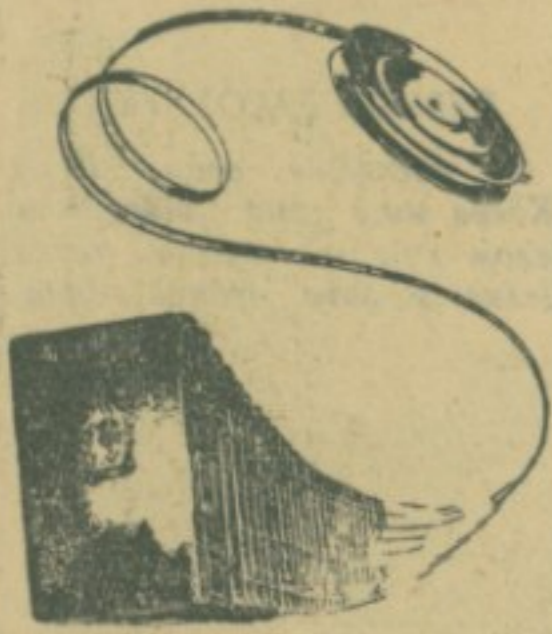
— Свакако, само ако ме организатори позову.

— Али, ви још само замењујете главног тореадора и немате право да наступате као прави.

— Надам се да ћу кроз неколико година стећи и то право, — одговорила је самопуздано.

За 24 минута

Нови метод снимања који је недавно приказала група научника у Америци омогућује снимање 24 тома „Енциклопедије Британике“ за свега 24 минута и то на траци чији котур није већи од обичног калема концa.

Последњи

Дуизбург аутомобили почели су да се производе 1920 године а већ 1937 престали. Фред и Оги Дуизбург произвели су у том периоду свега 573 аутомобила, и то по специјалним поруџбинама. Цене су се кретале од 13.500 до 25.000 долара. У неким колима су биле уграђене пећи, тоалетни столони и барови. Једна оваква кола имала је и славна филмска звезда Грета Гарбо. Верује се да их данас има најмање 350 још способних за саобраћај.

НОВОСТ у фотографисању

Недавно се у Немачкој појавио нов фотографски апарат нарочито подесан за почетнике. Уствари, то је нека врста аутоматског „робота“: треба само да се притисне

Гали значите?

МАЛО ХЛЕБА ЈЕДЕМО

Једемо мало хлеба, — тврди директор Института за психологију исхране у Дортмунду, доктор Глацел. Сем тога хлеб је другогачији него пре 50 година. Још никада није било толико врста хлеба као данас. Све се мање једе црни хлеб, а све више бео и пецива. Према испитивањима овог стручњака за последњих десет година потрошња црног хлеба се смањила за једну трећину док се употреба белог хлеба и пецива удвостручила.

До овога је дошло услед промена у нашој исхрани. То

ком последњих сто година опада потрошња хлеба, махунастог поврха и кромпира, али расте употреба меса, масноћа, поврха и воћа. Ова мена сасвим је у складу са променама у привреди и начину живота уопште. Све се мање троши беланчевинаста храна биљног порекла, физичког рада је све мање и зато људи постају мање отпорни према болестима и природним непогодама. Постали су осетљивији на хладноћу. Пре 150 година хлеб је давао 82% калорија а сада само 27%. Оваква структура исхране и начин живота утичу на

апетит па посредно и на органе за варење.

Доктор Глацел мисли да треба повећати потрошњу хлеба и уносити више беланчевина. То не значи да се не троши месо, масноће и друге врсте поврха и воћа, али не треба запоставити ни хлеб та ко богат беланчевинама.

Према његовим подацима највећи потрошач хлеба је Југославија — са 185 килограма годишње по становнику. Италија троши 146 килограма, Западна Немачка 93, Велика Британија 87 и Сједињене Државе 68 килограма, али зато Југославија троши само 21 килограм меса по становнику, а Сједињене Државе 95.

ЦИПЕЛЕ за СЛОНОВЕ

Лондонски стручњак за ортопедску обућу Хантер постао је однедавна чест посетилац градског зоолошког врта. Сатима је посматрао како слонов корачају, проучавао је облик њихових ногу и најзад, замолио чувара за дозволу да узме тачну меру слонових ногу. Хантера у зоолошки врт није до вела обична радозналост већ посао. Наиме, он је добио по рудбину за 20 пари парадне обуће за „дворске“ слонове једног индијског махараџе.

ПОШАЉИТЕ ГРУДНИ КОШ

Виљем Конрад Рентген добио је једно необично писмо. Један човек га моли да му пошаље... неколико рендгенових зракова и упутство за њихову употребу. Објаснио је даље у писму како се у његовом грудном кошу налази стари револверски метак па каже: „Ово молим јер немам врмена да сам дођем до вас“.

Примивши ово писмо научник се зачудио, насмејао и одговорио:

„Жалим, али засад немам на располагању Х-зракова а и њихово слање је врло компликовано. Да би било једноставније: пошаљите ми ваш грудни кош“.

ТЕЛЕВИЗИЈА ПОМАЖЕ РАДИЈУ

Да би давао што новије вести, енглески радио је установио једну новину. У одаји, у којој спикер говори пред микрофоном, налази се стално укључен телевизор. Ако у току емисије „вести“ радиостаница прими још неку новост, дежурни службеник ставља исписан лист хартије испред телевизијске камере и спикер може одмах да настави са читањем последње примљене вести.

ЗБОГ ТОГА

Обичај да се при здравима куца чашама није одувек био знак доброг расположења. У старо време служио је дуделантима. Пре него што би почео двобој, мачеваоци би застали да попију чашу вина. Да би били сигурни да један другом нису насули отров у вино, преслипали су вино из једне чаше у другу и потом се поздрављали додиром чаша.

»РУКЕ ОД ГУМЕ«

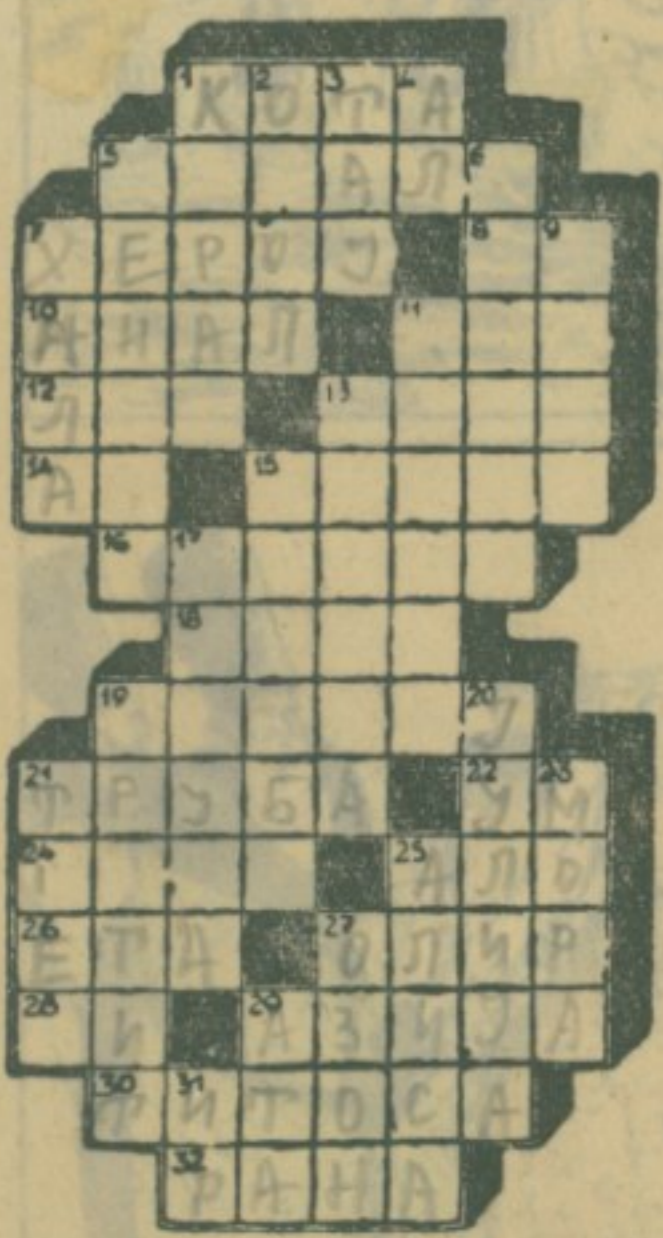

Руковање радиоактивним предметима врши се механичким рукама које су, уствари, нека врста врло дугачких металних машина. Али овакве направе нису увек погодне. Зато су створени „провидни сандуци са рукама од гуме“ у којима се врше много финији послови и то са мање замора и више спретности. Особље је потпуно обезбеђено од радиоактивног зрачења.

Водоравно: 1) стратешки важна тачка; 5) један хемиски елемент; 7) јунак; 8) јапанска менаџерска фирма; 10) летовиште; 11) највећи пехар у спортивном такмичењу; 12) град у Француској; 13) острво из групе Великих Антила; 14) узвик; 15) поклопац; 16) притока Беринговог мора; 18) старо име Ирске; 19) ватнички или ловачки плен; 21) дувачки инструмент; 22) разум; 24) птица селица; 25) телефонски позив; 26) грчко слово; 28) аутор драме „Ана Кристи“; 29) два слова; 29) један континент; 30) једна стилска фигура; 32) повреда.

Усправно: 1) припадник класе дупљара; 2) српски средњовековни новац; 3) показна заменица; 4) хемиски знак за алуминијум; 5) угашени вулкан у Африци; 6) словеначки језички реформатор; 7) фабрика дворана; 8) свеза; 11) врста воћа; 13) сомот; 15) страна женско име; 17) чешки књижевник (Јан); 19) врста експлозива; 20) личност из једне Шекспирове драме; 21) страна мушко име; 23) врста рибе; 25) женско име; 27) алотропска модификација кисеоника; 29) отац (слов.); 31) хемиски знак за иридијум.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Рама; 5) Пераст; 7) труст; 8) АП; 10) рима; 11) пре; 12) Ола; 13) траг; 14) не; 15) араба; 16) Падова; 18) нога; 19) Зеница; 21) Намир; 22) пл; 24) Ерос; 25) Аса; 26) Рас; 27) клуб; 28) аз; 29) араба; 30) Елмунд; 32) наги.

Усправно: 1) реума; 2) Арса; 3) мат; 4) ас; 5) Приден; 6) тараба; 7) трон; 9) пега; 11) правац; 13) Трогир; 15) Адонис; 17) анемос; 19) заразе; 20) апсурд; 21) Нера; 23) Лаба; 25) Алани; 27) круг; 29) ама; 31) ли.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

МАЛО ФИЗИКЕ, МАЛО ЗАБАВЕ

Кад вас мајка пошаље у гвожђарску радњу да купите прах „сребрни или златни“, и течност терпентин, да би направила смешу и њоме обојила: пех, кваке, саксије и друго, не помислите да би тај прашак, који је од алуминијума, могао да послужи и за дечју забаву. За своју разоноду ви можете да купите, у гвожђарској радњи, кесичу „силберфарбе“. Њу ћете растворити овако: поспите мало праха по води у чаши и, кад замочите прст, он се меће уклањати. Ако исплате „чало праха“ на пламен свеће, изгореће у светлим звездинама; ако шипку првеног воска протрљате крзном или вуном, прашак ће отскакати живо од шипке: дунете ли га кроз цевчицу од увијене хартије, у правцу свеће која је мало даље, он ће букнути сјајним звездинама; пренажете ли прстом по хартији, на ову запалите, она ће сагорети као бенгалска ватра или чаробне свеће са звездинама.

После ове забаве, руке су вам замрљане. Кад их оперете, начините мало сапунице, па кроз њу провучите фигуре од жице (као што се види на слици). Добићете, на сунцу, разапете по мрежи провидне опне дугинича Гоја

ТАЈАНСТВЕНО МАСТИЛО

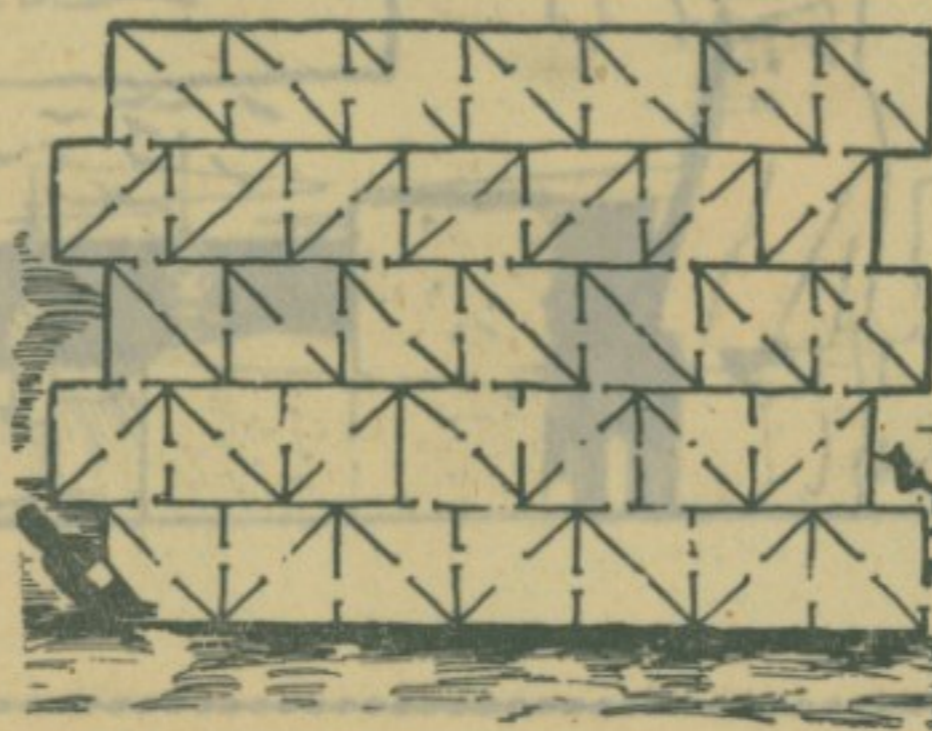
Једним потезом можете да обришете низ написаних речи на листу обичне хартије. Да би вам овај подухват успео не морате употребити никакав хемиски брисач или какву чаробну гумицу који

се могу купити у радњи. Много је једноставније написати речи нарочитим мастилом које ћете лако сами направити а које исто тако лако и нестаје.

Размутите у води мало штарка и добићете неку врсту смесе ни сувише густе ни сувише течне. Овој смеси додајте неколико капи тинктуре јода које има у свакој кући.

На тај начин добићете мрко мастило. Замолите неког од ваших другова да овим необичним мастилом напише неколико речи на парчету па пира. Чим се осуши, а то је за неколико секунди, превуците сасвим сувим прстом или парчетом крпе по рукопису — избрисаћете све тако лако као да сте сувићером избрисали отиске креде на црној табли.

КОЈИМ ЋЕ ПУТЕМ ФЛАША ДОСПЕТИ У КУЋУ?

Треба пронаћи најкраћу пут!

ИГРА УЗИЦАМА

Може бити играча колико се хоће али најмање троје: два партнера и судија. Обавица добију од судије по једну узницу исте дужине без чворова. На дати знак — за два или три минута, све до другог знака, играчи треба да замрсе своју узницу што више могу: праве чворове, увијају је, преплићу, везују.

На други знак судије играчи мењају узнице. Онај ко брже размрси чворове на противничкој узници, победник је и постаје судија. Игра захтева пуно окретности и стрпљења.

У ЈЕДНОМ ПОТЕЗУ

Треба пронаћи најкраћу пут!

Јесте ли већ чули да...

... папилотне, спрале за хладно коврцање косе, почеле су

... списи који потсећају на данашње енциклопедије појавили су се у Кини још у 12 веку пре наше ере.

... прве покретне степенице појављују се крајем 19 века. Израђене су у Француској, у оквиру припрема за Париску међународну изложбу која је одржана 1900 године.

... на јајима аустралиске птице ему,

се употребљавати најпре у Француској, и то у 17 веку.

... украсна биљка глицинија, која се гаји по парковима и баштама због лепих, великих, љубичастих цветова скупљених у дуге гроздове, пореклом је из Кине.

... реч гума потиче од египатског израза „кеман“, што значи „дрвна смола“.

... прва гимнастрада одржана је у Ротердаму 1953 године.

... гледијаторске борбе први су приређивали стари Египћани.

... реклами трговачки плакати били су познати још у старом Риму. У Кини се такви плакати појављују у 13 веку, а у Западној Европи у 16 веку.

... харамбаша, назив за хајдучког поглавицу, постао је од арапских речи харам — преступник и баш — вођа.

... први почети грамаике појављују се у Индији око петог века пре наше ере у вези с тумачењем светих књига Веда.

